

presenta demà, al Fantàsió,
els films "Noies d'uniforme"
i "Melodia del món".

PERTANY A LA BIBLIOTECA
CENTRE D'ESTUDIS CATALANES

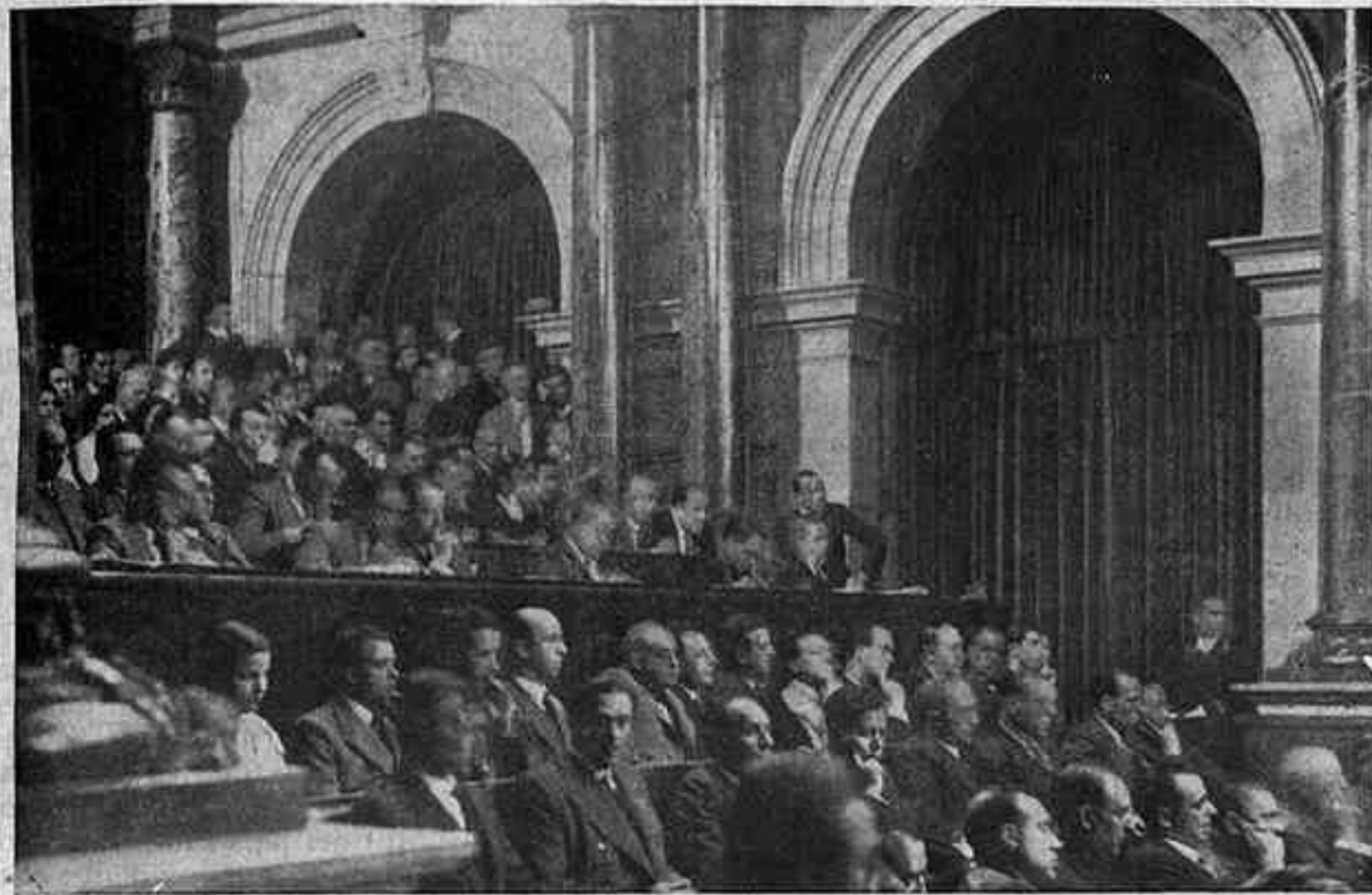
LA CATALANITAT EN MARXA

L'Estatut interior

El nostre Parlament ha consagrat amb el seu vot l'Estatut interior de Catalunya. Catalunya, doncs, ha rebut la seva Constitució dins el règim autònom definit per l'Estatut aprovat pel Parlament de la República. Per bé que un avenç complementari, ja contingut implícitament dins el que representa l'Estatut «exterior», l'Estatut interior representa un nou avenç de la vida històrica de la nostra terra. Tenim des d'ara un Parlament, un Consell i un President. Aquests tres termes s'estructuren cadaçun i tots en combinació

temes de política de tràmit, algú ha pogut, il·lusòriament, parlar de la mort del catalanisme, just el moment que ens donem una Constitució autònoma; que el català penetra als graus de l'ensenyament. Que, quant a la història, no estarem condemnats més els catalans a guaitar amb enyor al fons del pou màgic del passat, si ja no és per cobrar-hi energies per fer la història del nostre present i atansar-nos a un gran esdevenidor.

I si certes formes de cultura vulgaritzada es marceixen, què us direm? Comença, en

El Parlament català el dia de l'aprovació de l'Estatut interior

els uns amb els altres. Del seu joc ha de néixer tota la vida autònoma del país. No discutim si són més o menys del que es mereix Catalunya. Però són suficients. Si els catalans volem, l'autonomia pot engendrar una plenitud creixent de la personalitat de la nostra pàtria. Tot depèn de l'ús més o menys encertat que sabrem fer de les nostres institucions.

La causa de Catalunya, com veiem, va fent la seva via. El camí avençat és molt. Algú, guiant-se pel sentiment, el trobarà encara escàs. Però, dins la pràctica, arriba a sorprendre la ruta ascensional de les nostres llibertats. I també de les nostres responsabilitats, de les nostres obligacions.

Aquesta reflexió ens dona peu a tractar d'una opinió bastant estesa per certs sectors, que atribueix un descens de tots els sentiments catalanistes dins l'hora actual. Per a nosaltres, aquesta opinió, més que a una realitat, respon a una il·lusió d'òptica.

Realment, n'hi ha prou amb considerar allò que calia per a ésser catalanista als inicis de la nostra renaixença i el que avui cal. Tot és reduïda, llavors, a escriure poesies catalanes i a sospirar damunt els infortunis de la nostra pàtria, sobretot a la guerra de Successió. No negarem que aquest estat d'ànima, força intens, produïa obres meravelloses. Però nosaltres no discutim pas les excel·lències de tal o tal altra fórmula de catalanisme a través de la història. Cuitem a dir, al contrari, que totes han estat perfectes i necessàries al seu temps. Només establim una gradació de dificultat i complexitat. En aquest sentit l'obra del catalanisme polític, primer teòric i elegíac, més endavant més pràctic, assenyalava un progrés. També és més difícil i llença la nostra pàtria a alternatives violentes d'illúsió i depressió. És clar que com a ideal treballant a l'oposició, el catalanisme encara té totes les facilitats i tots els reclams del sentiment. Amb tal que vibri el cor sota la paraula de l'orador i l'espiguet de la tenora, un hom pot creure's perfectament catalanista.

Però de la República ençà, el catalanisme ha fet una nova creixença. Ha pres un altre aspecte. Per ésser catalanista és necessari saber què és el que pertany al bon govern de Catalunya. Resten com a coses lloables, i àdhuc necessàries, el culte a la nostra poesia; però més aviat com a forma d'alta cultura estètica que no pas massa lligada a festes oficials. Oficialitat i poesia són dos termes que solen repèllir-se. També aquell batoc patriòtic, aquell entusiasme d'on surten la força i la perseverança. Però, a més, hi ha tasca grisa, obstinada, a través d'inevitables errors, fruits de la inexperiència. Tasca d'ordenar i estructurar. Feina de cada dia. Fins ara, el catalanisme sovint ha estat una cosa dels dies de festa. A present s'ha de portar cada dia. De la contemplació hem passat a l'acció.

Per això, veient que minven les tirallongues líriques — i potser encara no prou, per al nostre gust — i, en canvi, sovintegen els

carvi, allà on ha de començar, una cultura de veres. Una cultura que afirmarà el valor universal dels catalans. No enyoreu massa les coses que només fan passar l'estona. Ara, catalanisme vol dir caminar tot trepitant terra ferma.

El catàleg del I Saló Mirador

Aquesta setmana es posarà a la venda el catàleg que hem editat del I Saló MIRADOR organitzat per aquest setmanari i dedicat a Cent anys de retrat femení en la pintura catalana.

Aquest catàleg forma un volum que serà recercat pels col·leccionistes, acuradament imprès, amb la relació detallada de les obres exposades, succintes biografies dels pintors i cinquanta reproduccions sobre paper couché.

Per als subscriptors de MIRADOR i les persones que es subscriurien al catàleg, el preu d'aquest és de 5 pessetes. El seu preu en llibreria serà de 6 pessetes.

De Dijous — a Dijous

Els diaris ens han portat la notícia de la detenció del cèlebre bandit cors Spada, que ha pogut ésser hagut després d'onze anys de viure al maquis, com tot bandit cors que s'estimi. Ni aquella gran batuda d'ara ja un parell d'anys, amb cooperació d'avions i tot, no va aconseguir de posar en mans de la justícia l'anomenat «bandit d'honor», que seguia amagat menjant castanyes, matant gent i més o menys encobertament protegit per gent del país i per influències polítiques misterioses.

La veritat és que del banditisme a Còrsega, les persones que en tenen una idea la deuen exclusivament a la literatura. Tothom que en sap alguna cosa, la deu a Prosper Mérimé, per les seves obres escrites en temps que a Espanya mateix hi havia els tan reputats bandits generosos d'Andalusia. Com aquests, els de Còrsega eren també tots honorables bandits, que tenien un concepte de la justícia una mica diferent de l'oficial. Però de generosos — allò de robar els rics per donar-los als pobres — no en podien tenir gran cosa, perquè a Còrsega, segons sembla, tothom és pobre.

De totes maneres, el bandit cors, portador d'una herència de venjances que es transmetia de generació en generació, puntillós i primmirat en qüestions d'honor professional i familiar — cosa molt corrent en gent que viuen al marge de la llei — quedava voltat d'una aurèola romàntica, molt literària i molt del gust del segle passat. Era l'últim representant en terres civilitzades d'una espècie incompatible amb la civilització. Per trobar-ne d'altres espècies calia traslladar-se a les tribus de beduïns del desert, que sembla que també tenen molt sentit de l'honor, a la seva manera, s'entén. En canvi, els bandits xinesos no frueixen de cap prestigi des d'aquest punt de vista, i potser és una mala fama que els han penjat, o potser, al contrari, és una excessiva bona fama aquella de què frueixen els bandits generosos.

Prou s'ha explicat que els bandits corsos no eren pas atracadors ni saltejadors de camins, sinó bona gent que, pel seu exagerat sentit de l'honor es veien obligats a cometre unes quantes morts cada any i això els obligava a fugir de la justícia i internar-se al maquis. D'això els provenia l'aurèola literària i una certa simpatia.

Però el fet és que ara tot això s'ha esvaït, i pel que sembla, la qüestió del banditisme a Còrsega és intrincadíssima i a penes ningú en pot treure l'aigua clara. Tot el prestigi literari ha desaparegut, i un bandit cors és, actualment, un agent de tèrboles combinacions electorals.

Si ens semblava que aquesta «institució» típica de Còrsega era, si més no, una cosa desplaçada en els temps moderns, que ja no tenia raó d'ésser i que era molt natural que el govern francès fes tots els possibles per tal que desaparegués, ara, que ha baixat tant de categoria, és més comprensible que mai que es vulgui eliminar aquesta tara d'un país europeu.

Encara hi ha força diferència, malgrat tot, d'un bandit romàntic a un elector que arriba a extrems no assolits encara per cap de les versions del lerrouxisme. — R.

MIRADOR INDISCRET

Luxe a tot gas... carbònic

La nota sensacional de l'Exposició de l'Automòbil, que té lloc actualment a Montjuïc, l'ha donada, com a tot arreu, un opulent fabricant de gas carbònic que segueix essent l'únic ciutadà d'Europa que encara no sent la crisi.

Com sempre, ha adquirit el més gros i el més costós: un imponent sedan Rolls Royce per anar a pendre l'aperitiu a la terrassa del Colón. Per tal de donar una sorpresa a la seva muller, l'acompanyà a l'Exposició sense dir-li la seva adquisició, féu semblant que veia el cotxe per primera vegada, simulà un desig de provar la mollesa dels coixins i hi féu pujar la seva elegantíssima i platinada companya per tal que ho comprovés. Aleshores, la rossa platinada asseguda, remarcà un luxós estoig de perfums i colors, propis per maquillatge, que apareixia emplaçat en un costat. L'obrí, i veié que hi havia una tarja que deia: L... C... a su señora...

Sembla que d'entremig de la gent que presència tota aquesta tramoia, des dels volts del stand, sortí un comentari sobre la poca originalitat del present, ja que la seva companya, de cotxes com aquell, en disposa de tres més i el nabucodonosòric industrial que ho sentí digué un xic molestat:

—No hi ha manera de passar desapercbut. Està ben vist que no serveix de res ser discret!

L'«esprít» de la gasolina

Al peu dels stands de l'Exposició de l'Automòbil, cal alguna frase graciosa que val la pena de registrar. Com aquest tros de conversa:

—Què fa el teu gos?
—L'he pelat i ara no m'agrada. Només m'ha quedat el xassis.

Caldes d'Estrac o Caldetes?

S'ha fet prou rebombori a l'entorn d'aquest dilema. El que no s'ha dit és la divertida facècia de la qual va ésser protagonista el simpàtic alcalde d'aquella vila del Marèsme.

August M. Argimon, aquest és el seu nom, féu una visita, una de tantes, a la Ponència de la Divisió Territorial de la Generalitat, per a demostrar a Pau Vila i altres ponents l'arbitrarietat, al seu entendre, de deixar el nom de Caldetes en lloc de l'ancestral Caldes d'Estrac.

Demostrant, millor dit, volent demostrar que per aquest darrer nom és coneguda arreu aquella simpàtica població, va donar per acabada l'entrevista, convidant els seus contrapuntats a fer una visita d'enquesta als veïns caldetencs, amb aquestes paraules:

—Si us en voleu convèncer, veniu diumenge que ve a Caldetes i ho podreu veure amb els vostres ulls.

Té raó!

Divendres, al jardí de l'Ateneu, un dels joves redactors de La Veu del Vespere rebotia per terra el seu propi diari.

—Què us passa?
—Home, aquest Pellicena! Amb un mes li he comptat cinquanta «nissagues» i cent-tres «és evident que...».

—Es evident que... repeteix molt.
—I us les engaga sense engaltar: quan no sap a qui carregar el mort, el carrega a la «nissaga».

El jove redactor plega el paper i, per tal que no desconfiem d'ell, ens llegeix: «Però és evident que no podia votar el text de l'Estatut interior... d'on absents les característiques més vives de l'ànima catalana... i el sentit jurídic de la nissaga!!!»

Shoking

Que som gent d'engrescaments fugissers, és una cosa que la sap tothom. Però no creïem que el concert-homenatge de l'Orfeó Català al Mestre Vives resultés tan depriment. A més de les autoritats, gairebé solament hi havia les indispensables famílies amigues del difunt, i tot respirava un aire d'indiferència. Fins els cantors desafiaven, encara que ja fa un quant temps que es dediquen a aquest plaer.

Una senyoreta volia explicar el fet de la indiferència dient que en aquesta època de piscines, de golf i de cruïses, això de les sessions necrològiques és bastant tronadet.

—Si ho arribo a saber, no m'hauria deixat pas escapar la partida de bridge! — deia.

Hi ha guillotina i guillotina

Potser és tard, però no ens en hem adonat abans. L'Independant de Perpinyà, del dia 11 de maig, entremig de la ressenya del debat al Parlament de Madrid sobre les congregacions religioses, intercalava aquesta notícia que traduïm fidelment:

«L'ADOPCIO DE LA GUILLLOTINA COM INSTRUMENT DE SUPLICII. — Es llegida la proposició relativa a fer servir la guillotina com instrument de suplici dels condemnats a mort.

«Després de la proposició relativa a la guillotina, la Cambra adopta l'article 31 de la llei sobre les congregacions religioses.»

Això recorda allò d'aquell diputat d'un país sudamericà que, en ple Parlament, ofuscant per les paraules garrote vil, va dir que a Espanya els condemnats a mort eren executats a garrotades.

Retrospectiva

Aquesta anècdota és d'aquells temps heroics de la dictadura, quan molts catalans que ara són figures representatives vivien a l'encant per terres de França.

L'actual Conseller de Cultura, Ventura Gasol, havia llogat unes habitacions als afores de París, on vivia amb uns quants amics, entre altres En Carnè-Ribalta i En Joan Marlés. Aquesta mena de cenacle bohemí tenia esverats tots els veïns amb les seves excentricitats. Un dia era una processó amb pendons de paper, ciris encesos i cants litúrgics a través del jardí i sota la pluja, un altre dia era un tros d'òpera cantat a les dues del matí i una vegada que es descuidaren la porta oberta, hom els va veure asseguts a terra, amb els llums apagats i escoltant En Gasol que els llegia la Bíblia a la claror d'una bacina d'alcohol inflamant.

Un dia, En Gasol convidà a sopar una poetessa parisenca d'allò tan fi i tan esllanguit i que semblava una visió immaterial. En Carnè-Ribalta correu a cercar flors. En Gasol portà un litre d'aigua de Colònia i en regà les habitacions. En Marlés prometé lluir-se amb el sopar.

—Sobretot — li recomanava En Gasol — fes un sopar de qualitat, una cosa fina.

Al segon plat En Gasol veié horritzat com En Marlés posava triomfalment damunt la taula una palangana de conill amb allioli.

Hi ha precedents

A Badalona hi ha un indret anomenat el Clos de la Torre, els terrenys del qual són de propietat del marquès de Barberà, on sembla que hi ha vestigis romans molt apreciats.

Ara l'Ajuntament pensa fer-hi passar un carrer i, per això, cal posar a nivell els terrenys del Clos de la Torre, la qual cosa vol dir que cal terraplenar-los i per tant colgar les possibles riqueses arqueològiques que contenen, algunes de les quals s'ofereixen actualment quasi a flor de terra.

El Centre Excursionista de Badalona ha demanat a l'Ajuntament que, abans, li deixi fer les excavacions que es pertanyen, però els edils de la clara Bètulo — molt dels temps moderns — pensen que és cosa més urgent viabilitzar el pas de les automòbils que no pas extreure documents de l'art i de l'enginy de llurs antepassats.

Al cap i a la fi, moltes de les autoritats de la dictadura també pensaven igual.

Provisió

Un amic arriba a l'estudi del pintor Ramon Calsina — la vena humorística del qual pintor és ben patent en les seves teies — i el troba tot amoinat a causa d'unes butllofes que li han sortit a les mans degut a haver fet un treball amb massa d'entusiasme.

—I doncs — fa l'amic — què és això que tens a les mans?

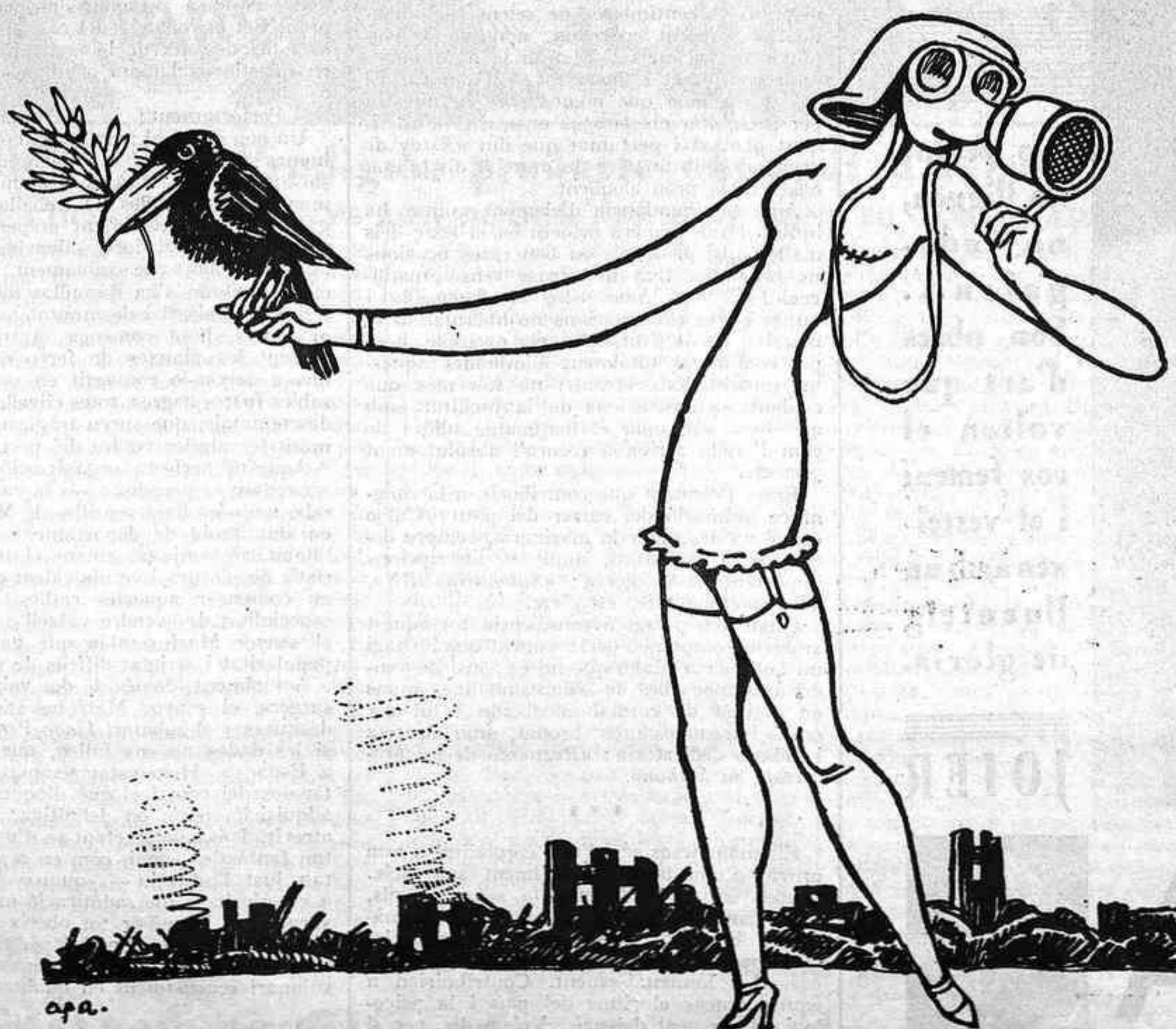
—Sí, mira, butllofes d'aigua — contesta En Calsina.

I afegeix:
—Es que penso d'anar a fer la travessia del Sahara i faig provisió...

L'activitat de la inacció

La raó de les butllofes sortides a les mans del pintor Calsina obeeix al fet de preparar amb grossos pinzells les pintures d'un fresc mural que el senyor Josep M. Roviralt li té encarregat per a la seva senyorial mansió.

Però el bo del fet és que aquest fresc, en el qual tant d'abrandament i d'activitat mostra el jove pintor discutit, ha de glossar precisament — segons encarrec — «la mandra».

MISS EUROPA 1933

apa.

D'un viatge a l'illa de Menorca

L'hora de sortida del port de Barcelona de les motonaus de la Transmediterrània que fan el recorregut Barcelona-Mahó, és a les set en punt. Mitja hora abans, però, l'animació de viatgers i acomiadants i gent d'aquesta que només trepitjar fusta de vaixell ja els tonifica la nostàlgia, és tan extraordinària que arriben a creure en una possible anticipació de l'horari de sortida. I res de més inexacte: el *Ciudad de Mahón* engega el darrer esgarip de sirena a les set del vespre en punt i comença a deslligar con-

turalment, sempre s'exagera, però bé que la cuina de cal Bustamante és acceptable. Insistent sobre aquest aspecte, també es pot fer un elogi dels mariscos que es fan a Mahó i de la varietat i qualitat de la rebosteria mahonesa. Les escopinyes, especialment, són un marisc dels més recomanables, dels que us fan quedar millor. Dins un pla de manifesta inferioritat, damunt les escopinyes resten els peus de cabrit, que és un musclo abundant, gras i ple de ressorts gastronòmics, molt conegut a Mahó per

ador, una vegada instal·lat a Menorca, esperes a donar el cop només dos dies després de la seva arribada, per obra i gràcia de l'ambient i la meditació (la meditació, segons teoria de les companyies d'asseguracions, és l'obstructora de suïcidis més eficaç) no sols desistiria dels seus tèrbols projectes, sinó que fins hi hauria un marge infinit de possibilitats que comencés a agafar afició a les pesqueres, als peus de cabrit i acabés cedint la «star» (suposant que a Mahó interressés a algú un estrí semblant) a canvi

acompanyar l'aperitiu. L'aperitiu sol consistir en una copeta de «palo», una beguda espirituosa del país que té una certa malícia. Quant a la rebosteria, l'habilitat es manifesta amb eloqüència, adhoc en les més vulgars especialitats. El pa de pessic de Mahó té una flor única i la crema denota una digníssima responsabilitat de mitjans. Resten encara a exaltar les famoses sobrassades i el formatge blanc, no menys apreciat.

Un tros del port

Però el nostre propòsit no obeeix precisament a fer un treball de marqueria i l'entorn d'aquest gloriós bodegó menorquí que, això no obstant, ens ha semblat de justícia deixar tènueament siluetejat des d'aquestes columnes.

Mahó és una ciutat simpàtica, malgrat alguns dels seus carrers siguin accentuadament costeruts i l'absència d'arbres i jardins públics infliri sovint una nota de severitat al paisatge. Hi ha però, per damunt de tot, la gràcia de la calç, o més exacte encara, la passió per la calç, puix els mahonesos en aquest sentit són d'una constància exemplar: cada dissabte les voreres resten graciosament poblades de dones enfilades dalt d'una cadira, la brotxa a la mà, la galleda de calç al costat, emblanquinant frosament ditades i gargots imaginaris de la paret.

Les cases són poc altes i rarament amb balcons. Predominen les finestres amb persianes de fusta pintades de verd. Vora la porta d'entrada constata una finestra baixa que solen utilitzar els enamorats per a festejar sense cap compromís — ells així s'ho creuen — per a les respectives famílies. Això fa que cap al tard certs carrers estrets de Mahó ofereixin totes les característiques romàntiques del barri de Triana.

Abans de sopar, el passeig obligat és al carrer del pintor Calbo. Hi acut tothom, especialment l'element jove i l'oficial. Perquè, dit sigui de passada i fent honor a la veritat més estricta, el militar és el material humà més abundant de Mahó. A la fonda mengu al costat d'un tinent; al cafè us enllustren les sabates amb un atapeit teló de fons de sargents perfectament antifotogènics; al cinema us guarda espontàniament les espalles un voluminós capità; a l'autòmnibus us disputa els centímetres de seient reglamentari un caporal aporrinat, magnífic consumidor de cacauets... El militar a Mahó és molt considerat i fins i tot se l'admira. El cas de la noia que només obre la finestra per a escoltar els *piropos* ensucrats d'un tinent planxat i perfumat que diu «*Estoy de semana*» amb un aire de marcial disciplina, ens sembla prou eloqüent.

Aquesta abundància d'element militar ha influït d'una manera evident en el lèxic dels mahonesos, els quals en ben rares ocasions us presenten tota una frase sense mistificació. El «*uad, hombre!*», el «*abuenas!*» i tantes altres exclamacions no habituals a la mateixa illa (a Ciutadella, per exemple, hom pot comprovar totalment eliminades aquestes incorreccions verbals) no són més que evidents demostracions de la facilitat amb què hom s'apropia el llenguatge aliè i de com l'orella arriba a creure'l absolutament perfecte.

Entre l'element que contribueix a la magnífica animació del carrer del pintor Calbo convé no descuidar la marineria, sempre decorativa i simpàtica, amb les inscripcions importants a la gorra: «*Submarino BN*», «*Torpedero...* tal», etc., etc.

Quan heu pulsat a consciència tot aquest ambient compreneu perfectament que hi hagi un botiguer a Mahó que no es cansi de vendre uns mocadors de seda, amb unes manes en actitud de cordial encaixada i un cor encès i tremolósament brodat, amb aquesta lapidària dedicatòria: «*Recuerdo de mi prometido en Mahón.*»

Els mahonesos són d'una cordialitat a tota prova, d'una bondat difícilment superable. Empenyen una vida tranquil·la, sense pinyols, però també neta de tragèdies melodramàtiques. Els atacadors, per a fer una declaració oportuna, si tractessin d'operar-hi fracassarien lamentablement. Contribuirien a aquest fracàs el ritme del país i la psicologia de la gent del país. Volem dir, per si no hem estat prou explícits, que si l'atra-

Ma'grat el nombre considerable d'habitants, la ciutat de Mahó respira una manifesta captivitat íntimitat. Hom sap les tragèdies i els goigs de cada casa, esdevé fàcil de retenir les fesomies més populars de la localitat, en una paraula: pels naturals del país quan surten de passeig, els resulta a salutació cordial cada quinze metres.

Aquest grau de difiana familiaritat vaig tenir ocasió d'assaborir-lo en forma d'anunci, en un dels principals cinemes de Mahó. Deia textualment així: «*Si su aparato de radio no funciona bien, deje aviso en la taquilla y pasará el mecánico de esta casa y se lo arreglará perfectamente.*» Em penso que puc cometre la immodèstia de felicitar-me per aquest apreciable document.

De la meua curta estada a Mahó, la coexistència amb el tractant en vaixells senyor Mari és — em sembla — una de les coses més agradables de deixar anotades entre la simfonia d'intranscendents i vagues consideracions d'aquest reportatge.

El senyor Mari, en una de les reconades més desolades del port de Mahó, posseeix un magatzem davant del qual s'arrangieren dos vaixells i un submarí de la seva propietat. Pel senyor Mari, aquestes fantàstiques adquisicions no tenen, precisament, una accentuada importància. «*N'ha comprat tants...*» us diuen.

M'explicaré: quan aquest amabilíssim tractant en vaixells s'assabenta que una determinada companyia ha decidit excludre de servei, degut a les serioses reparacions a què caldria sotmetre'l, algun dels seus vaixells, cuita a personar-s'hi per a posar-hi preu. Fet el regateig del cas, el senyor Mari surt del despatx de la companyia marítima en qüestió exclamant, amb aplomada naturalitat:

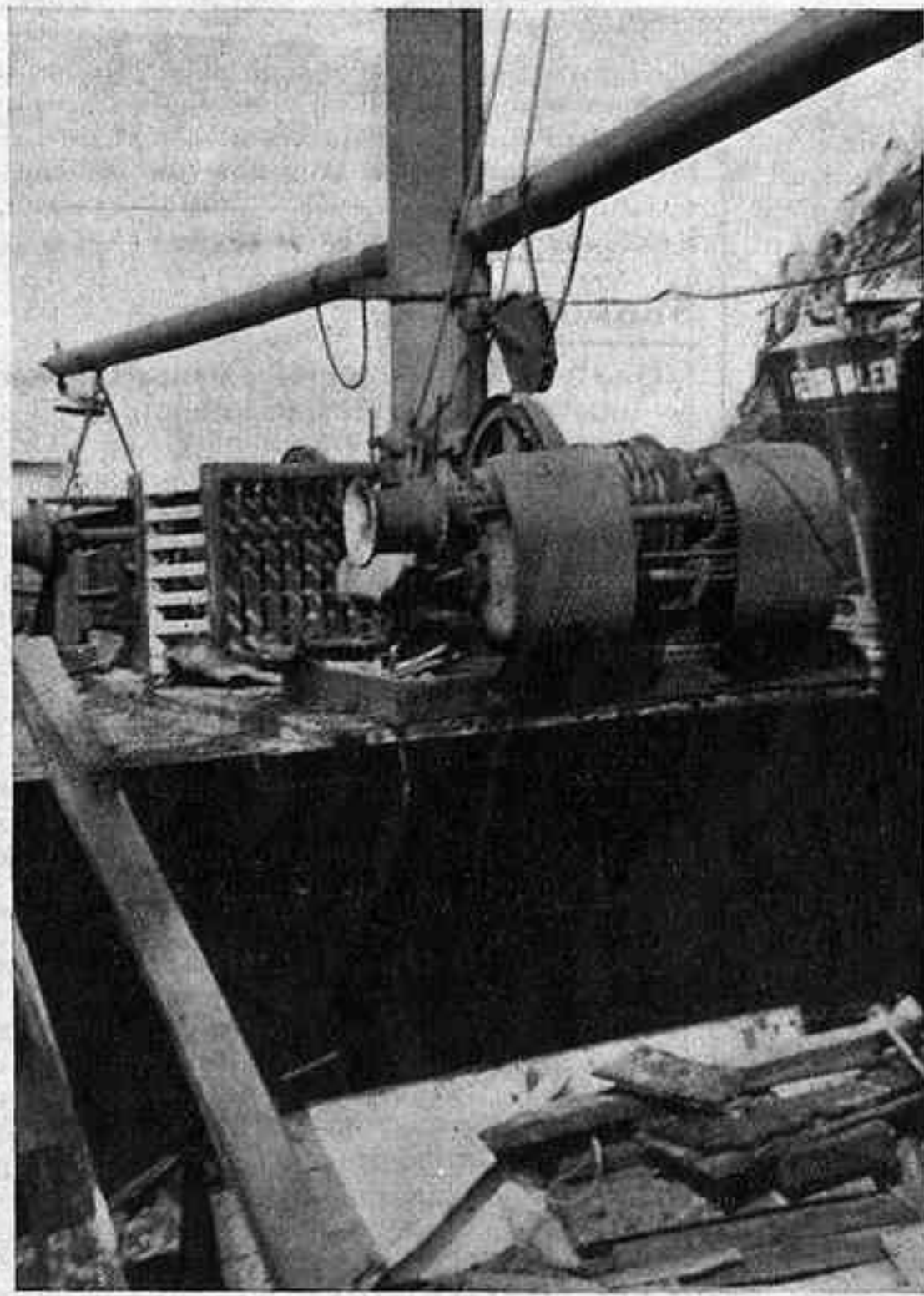
«*Perfectament; ja me'ls podeu enviar. Un cop els té al port de Mahó, uns quants homes llogats ad hoc comencen a desgussar-los, o sigui anar-los desmuntant pausadament. Als pocs dies de treballar-hi, el magatzem resta literalment atapeït de cordes, mobiliaris, ventiladors, salvavides, banyeres, làmpares, bots de salvament, bateries de cuina... Quan s'ha despullat totalment l'interior del vaixell i desmuntat totes les seves màquines, hom comença el treball d'anar desfont les planxes de ferro de les parets fins a deixar-lo convertit en unes inconfeccionables fustes negres, totes divellades de claus descomunals, que suren tràgicament per damunt les aigües verdes del port.*»

Aquesta perfecta organització destructora — excuseu la paradoxa — és la causa que gairebé totes les llars senzilles de Mahó mengin en una taula de departament de tercera i l'habitació conjugal emani el tufet característic de pintura i vernís calent que alludiem en començar aquestes ratlles. En aquesta especialitat de «*vendre vaixell a la menuda*» el senyor Mari sembla que gaudeix d'una popularitat i serietat difícils de vorejar.

Actualment, després de dos vaixells de passatgers, el senyor Mari ha adquirit per a desgussar el submarí *Isaac Peral*, el segon, si les dades no ens fallen, que es construí a Espanya. Hem estat temptats d'assabentar-nos del com i el què d'aquesta històrica adquisició, però, en definitiva, no ens hem atrevit. I és que tractant-se d'un comprador tan fantàstic — mai, com en aquesta ocasió, tan just l'adjectiu —, qualsevol s'emboïca a exterioritzar una admiració massa desmesurada! A la millor tot obeeix que un bon dia va sortir de compres i per tal de decidir la venda li varen cedir aquest voluminós submarí senzillament en qualitat de torna...

MANUEL AMAT

(Acabarà)

Un vaixell que el senyor Mari desguassa

tactes de cordam amb el port de Barcelona en aquesta hora precisa. Els comiats no són patètics i aquesta inelègant paròdia del voliar d'un colom blanc, que són els mocadors frosament accionats pel que es queda o bé se'n va, difícilment es fa constatable. Aquest estalvi d'entendiment i de desfici és absolutament perdonable, perquè quan hauríeu aconseguit asserenar-vos, quan l'emoció us hauria aflluït definitivament els nervis, l'altre, el que s'ha emportat la blanca motonau de la Transmediterrània, qui sap si ja es trobarà sucant una flonja ensaimada del país dins una xicra de xocolata. Evidentment no val la pena. El viatger que se'n va a Menorca, més que digne d'enyorament, fins a cert punt ho és de llàstima. La travessia és ingrata gairebé sempre. El golf de Lleó difícilment es resigna a deixar passar tranquil·lament una embarcació sense sotmetre-la a una sessió més o menys despiedada de balanceig. Quan s'esdevé aquest marítim suplici, a l'interior de la motonau que avança camí de Mahó s'inicia un persistent concert de timbres i a cada cabina hi ha un passatger (quan no són dos) demanant un vas d'aigua o una tassa de flors cordials. Tampoc no falla mai un crit angunós, tractant de fer-se escoltar de les autoritats màximes del vaixell:

«*Torneu-me a terra!*» Ara, però, en ple esclat de primavera, el mar és d'una mansuetud acollidora i el vaixell difícilment es veu obligat a rectificar la seva perfecta posició horitzontal. No cal el conyac, ni les pastilles «*Five*», ni una obligada permanència a la llitera desesperadament trepidant. A la sortida del port de Barcelona podeu encendre una cigarreta o

bé encetar una conversa indiferent, tot impregnant-vos de la incomparable fresqueta marítima que esbandeix el tufet de pintura i vernís calent que sempre flota per coberta. Barcelona, al lluny, desapareix soterrada — permeteu-me aquesta expansió — per la boira carmí dels anuncis lluminosos, i el far encara posseeix la força lluminosa suficient per anar ferint-vos la parpella.

A la cuina comencen a fer truites a la francesa i a expendre cafè amb llet a través d'una finestreta amb aires de bar americà. Assegut vora unes cordes, encara regalimants, un soldat es taca l'uniforme amb sardines escabexades. De tant en tant passa un gat anèmic miolant espines que no vénen. Algú, des d'un lloc arrecreat de coberta, es sepulta sota una manta tractant d'adormir-se.

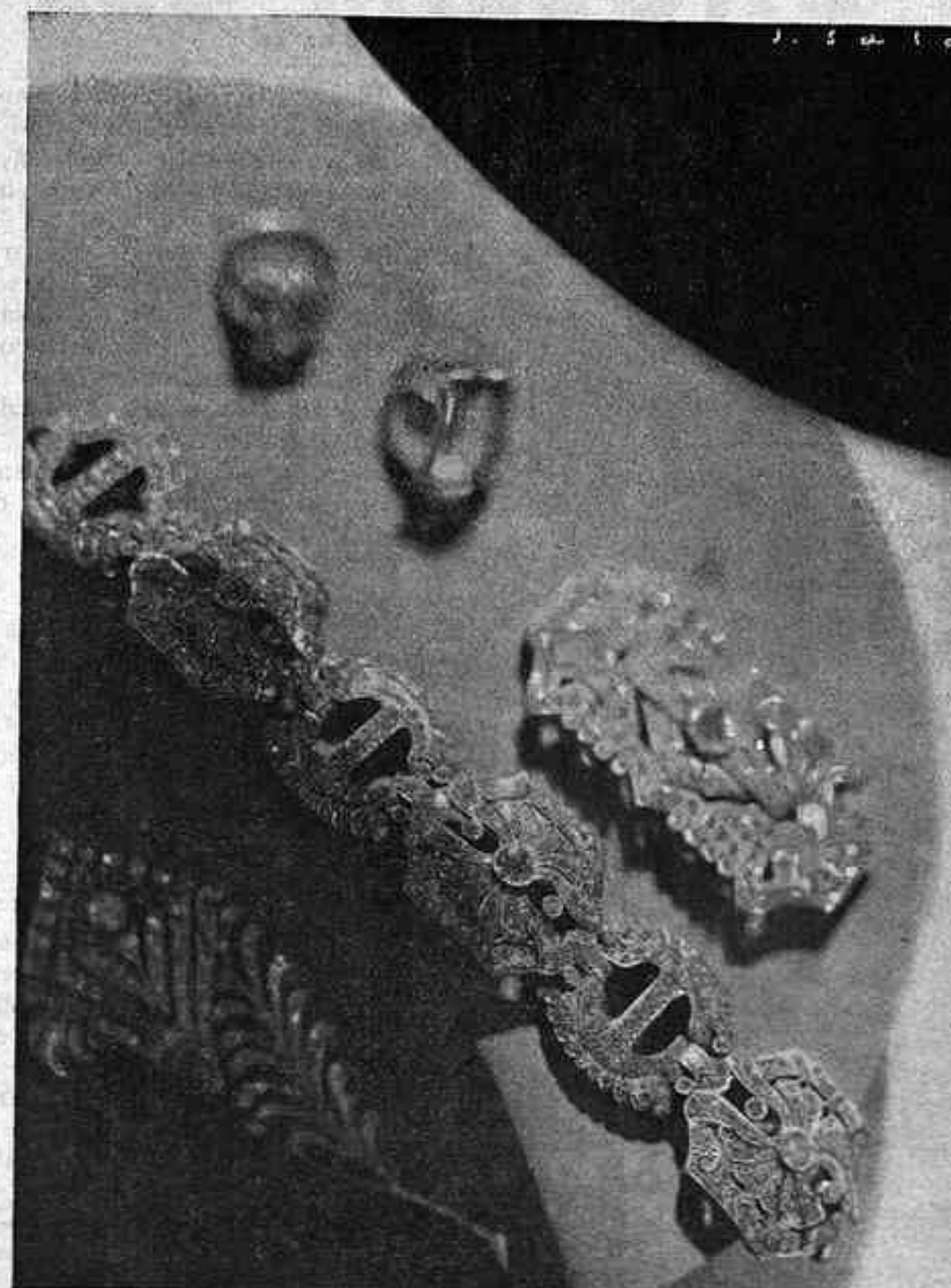
***

A quarts de sis del matí el vaixell llença un toc de sirena que els passatgers solen imaginar triomfal, i automàticament la marxa esdevé pausada i silenciosa. És l'entrada — magnífica, no li regategem l'adjectiu — al port de Mahó. La coberta s'omple de gent que s'estasia esguardant el castell de la Mola — que és un castell que té el fel sobreeixit —, el poble de Villa-Carlos amb uns balandres molt joves que li tremolen als peus, tota l'arquitectura, en fi, que s'aixeca damunt les pedres fredes i disgustades del país. La segona impressió neix amb la contemplació del primer molí de vent i tota la processó de cases blanques que li segueixen al darrera, encimbellades dalt d'una muntanya amable i sense complicacions, que es fa la clenxa damunt mateix de les verdes aigües del port.

El port de Mahó és acollidor i sembla fet a posta per a jubilar-hi vaixells. Un vaixell que hagi pasturat per damunt de totes les mars del món i a sota el ventre porti arrapats aquests musclets aventurers que pullulen per tots els ports de tràfic internacional, quan les màquines li comencen a fallar i a fer una digestió lamentable de carbó, forçosament caldrà enterrar-lo a les aigües d'un port apacible i casolà, on la visió d'un transatlàntic no li estimuli l'enyorament. El port de Mahó en aquest sentit és una troballa: ja en veu de vaixells, però són modestos. D'aquí l'aire de mística resignació dels vaixells que hi fan vida i mort.

A l'arribada de la motonau, malgrat la relativa inoportunitat de l'hora, podeu comptar-hi un nombre important de professionals i aficionats en l'art d'esperar forasters, tot plegat il·lustrat amb la caricatura d'uns quants Ford — germans dels Renault del 1900 — que pretenen enflorar-vos fins a Mahó amb polidesses de tartana. Mentre un carrabiner us enumera la maleta, un xicot jove anuncia servicial:

— Hotel Bustamante!
Aquesta fonda (quan arriba el vaixell, amb lícites doctrines de publicitat, se'n diu hotel) es troba íntimament lligada amb el prestigi culinari de l'illa menorquina. A Barcelona algú us parla de cal Bustamante posant els ulls en blanc i acariciant amb els dits de la imaginació cuixes de pollastre, peixos seràfics, mariscos de l'altre món i vins com per a meravellar e' paladar més insensible. Na-

No pesen,
no lliguen,
no endo-
galen...
Són obres
d'art que
volten el
cos femení
i el vestei-
xen amb un
lluenteig
de glòria.

JOIER

J. ROCA

Rambla del Centre, 33 i Passatge Bacardi, 2

L'APERITIU

Notes bibliogràfiques. — Després de la proclamació de la República, quan es va posar de moda a Espanya això que en diuen comunisme llibertari i que jo encara no sé ben bé què significa, a la Rambla de Barcelona es produí en els quioscos de llibres i periòdics una erupció de literatura comunista o que si més no en tenia les pretensions. Les persones que passaven per la Rambla a l'hora dolça del xup-xup del dinar i havien adquirit un pom de flors o una faixa de cautxú per a la família, veien amb justificat esverament aquella agressiva exhibició de taques vermelles i negres en forma d'estrella, de prisma, de falç o de martell, i llegien uns títols que feien contraure l'estómac. Tota aquella paperassa de propaganda subversiva tenia un gran èxit. Els autors d'algunes d'aquestes obres que es venien a la Rambla, eren pobres diables incapaçs de matar un pollet, amb una gana espremuda i recargolada per la concupiscència i la mala fe d'uns quants editors desesperadament capitalistes i amb un tant per cent considerable de brètols. En els moments de les vagues, de les revoltes fracassades i de les troballes de bombes, la invasió de's escrits comunistes tapava materialment el quiosc de dalt a baix, i les dentadures, les cabelleres esperitades i les caricatures de tòrax proletaris, amb prou feines deixaven espai perquè una *girl* ensenyés la seva cuixa fotografiada o un nudista ensenyés una mica mica les anques. Aquesta insensata exhibició comunista, deien que era conseqüència d'una forta campanya de caràcter internacional, i que els soviets estaven interessats en aquestes coses i engegaven diner lllarg. Es possible que hi hagués alguna cosa de tot això, però jo em penso que més que res influa en la Rambla comunitzada bibliogràficament, aquella barra i aquell esperit refinadament comercial de la gent d'aquí, que treu partit del que pot, i en qüestió del ram d'edició hi ha cada animeta que es porta l'oli.

Ara, d'uns quants mesos ençà, la cosa ha minvat una mica, o un bon tros, i s'ha anat substituint per la pornografia més imbecil i més estúpida que s'hagi conegut mai.

No és la pornografia franca, descaradíssima i en certa part innocent d'altres èpoques; allò que escandalitzava, feia riure, o excitava d'una manera directa segons els temperaments o segons l'educació de les persones. La major part de pornografia que es ven a la Rambla, vol ésser científica, històrica i transcendental. Sobretot abunda la pornografia de caràcter clínic. Els preus d'aquesta literatura vergonyosa són a l'abast de tothom. Els títols són d'una certa suggestió pels badocs; el contingut d'aquestes obres és el més vulgar material de les clavegueres servit sense gramàtica i sense res. L'adolescència i la joventut del país i moltes persones madures s'ho empassen a cremadent; el títol els promet un paradís o la solució de tots els problemes. Un cop han llegit unes quantes pàgines impreses de la manera més infame, els pobres desgraciats que s'han gastat una pesseta troben que el llibre no conduïx a altra cosa que a despertar les notes canalles del pacient o l'exercici dels vicis solitaris. En les casernes, aquesta literatura de les Rambles és llegida i comentada com a única vàlula de la imaginació sexual d'una colla de xicots. He vist molts *chasseurs* — que aquí els diuen *botones* — que dintre de la gorra porten exemplars d'aquesta pornografia de les Rambles, els quals, molts cops, en lloc de complir l'encàrrec encomanat, s'entretenen, amb la lleugeresa que és característica, llegint aquestes coses a la llum d'un fanal, i hi perden la salut i els pocs quarts.

Jo no he fet mai de moralista, perquè no és el meu ofici, però com que passo molt per la Rambla a totes hores, i parlo amb els venedors dels quioscos, i m'agrada saber una mica com rutila la cultura del país, he pogut adonar-me que, en aquestes darreres èpoques, l'abús de la pornografia ha arribat a un extrem asfixiant. Els homes dels quioscos em diuen que només es venen escrits d'aquesta mena, que els llibres decentes i amb una mica de suc a dintre no els compra ningú. Les publicacions amb el truc del nudisme arriben a la purulència més revoltant, i no parlem de tot allò que té per tema les aberracions sexuals, les que existeixen de fet i les que s'inventen aquests pobres diables inofensius en llur vida privada i que per una quantitat ínfima de moneda escriuen les porqueries més insospitades.

I fa pena, perquè per altra banda és facilíssim d'evitar; jo en vint-i-quatre hores hauria acabat tota la pornografia de la Rambla. Només que per bon gust i per higiene, em fa l'efecte que és que estan encarregats de les funcions policiaques tindrien de netejar els quioscos de tanta imbecilitat i de tanta estupidesa. A mi no em fan gens de llàstima ni els autors ni els editors d'aquests impresos, si un acte policíac una mica rigorós es tanca l'armari del pa. No em fan gens de llàstima, perquè per mi són uns criminals vulgars, que impunement exerceixen un ofici reprovable. Si no tenen altra manera honorable de fer diners no és culpa meua, i seria ridícul que davant d'un cas així ens aturéssem per qüestions sentimentals.

Jo ja sé que la majoria del públic té condicions de molt, que en el nostre públic hi ha zones d'irreductible estupidesa; però em sembla la cosa més vil tolerar que uns quants poca-vergonyes explotin i fomentin la més baixa i la més canalla de les estupidesses del públic.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

RESTAURANT

TOTS ELS DIES

Bacallà Costa Brava
i Garrafa Xacolí

Plaça Francesc Macià, 3 (abans Real)
Rambla del Mig, 19. Telèfon 22503

EVOCACIÓ NO GAIRE LLUNYANA

La mort del Greco

Amb el laconisme de les noves que porten les desgràcies, ha arribat a la ciutat. El famós paraxutista Greco s'ha matat en una acrobàcia de l'aire.

El Greco, per a la nostra generació, representa un dels punts dolços.

El Greco era aquell home que els diumenges a la tarda, des de Turó Park, s'enlairava en el trapezi d'una bomba històrica. El desaparegut parc d'atraccions, dotze anys enrera, havent dinat, prenia aquell to rosat i innocent idoni del temps. Per tots els caminets i sota els arbres hi florí la gran educació, les enormes barretades i pertot s'advertia una greu preocupació de portar les criades a esbravar-se lluny dels cataus de la ciutat i dels camps d'esport que aleshores començaven a fer bellugar els primers fanàtics.

Aquesta plana i preconcebuda tranquil·litat dominical s'escolava discretament entre les esquerdes dels wicking-wa-wes, entre les corbes eufòniques de les muntanyes russes, davant el dinamisme dels trenca-plats... Solament hi havia un moment transcendent d'èmfasi al roig: l'ascensió del Greco. A la plaça gran del Turó s'arremolinaven tots els pares de família amb la prole endiumenjada. S'hi veien els millors vestits de mariner i les trenes més fantàstiques. Entre els senyors de categoria es creuaven paraules sonores sobre el dogma del montgolfier i de mica en mica, anàlogament amb el foc que produïa el fum, l'atmosfera admirativa anava creixent i prenia un aspecte d'interès succedani. El Greco de tot això n'estava una mica assabentat, i amb el seu jersei d'aventurer de pel·lícula barata es passejava rondant les arrugues del globus i emanant una pavoria descomunal, i de les seves dures faccions fononòmiques s'escapava de tant en tant alguna llambregada cap a una senyora imponent que assistia a l'espectacle amb el deix angelical de tot plegat. De tots els recones del Turó venia una remor sorda, metàl·lica, algun crit de minyona enfarinada que dalt de qualsevol atracció tenia la sensació de l'agonia; i el xisclet de la casa dels misteris que és el xisclet que feia pensar més malament i que era el que semblava més l'esgarip de l'ensorrada de nervis.

Mentrestant anava venint més gent adaladrada. Els de les darreres files, sense veure res, opinaven de mala manera i les seves apreciacions arribaven a davant com el concepte de la ignorància i tothom l'escoltava amb una superioritat peresosa, per la seva epidermis apareixien uns grans clots que es difumaven per a sortir a un altre lloc. La lentitud d'un espectacle sempre ha contribuït a fer-lo bo. Permetia fer-se càrrec del perill, contemplar per tots quatre contorns l'uniforme sudamericantitzat de l'aeronauta, fer prediccions sobre els vents i càlculs d'on cauria aquell destructor amb el pes de la bomba a l'esquena.

De sobte, quan la cosa ja estava endavant, una banda militar col·locada en un temple lamentable engegava el seu repertori monstruós i les enormes bufades de les trompes posaven en l'ambient un to bèl·lic i grandiloqüent. Els músics militars, que són uns personatges híbrids que es miren el món amb la inconsciència dels seus programes, es distreïen sovint mirant el Greco i la banda es transformava en un galimatias, fins que el director s'enfadava i amb un cop de batuta genial feia arrencar els soldats dintre el pentàgrama.

El conjunt era una litografia amable on jugaven els colors més delicats, els gestos més acadèmics i on la burgesia i la petita burgesia deixaven anar el seu barcelonisme.

Les sensacions d'aquest aiguabarregat culminaven, però, en els moments darrers de l'estada a terra del globus del Greco.

Aleshores semblava suspendre's tot, el requitzell d'homages que aguantaven l'aparell ja tenien d'aguantar de ferm.

El Greco donava el darrer cop d'ull i provava el trapezi. Era l'instants just que apareixia a la quitxalla com un heroi universal i que matava d'un cop tota la història.

Inesperadament, un crit gutural de l'aeronauta. S'enyoraven els timbals repiquetejants del circ i els manobres sostenidors de la bomba erecta deixaven les cordes en el mateix moment que el Greco amb un gran salt del peix s'enganxava a la barra del trapezi.

Per sobre la multitud era com si hi tressin una espolsada de pebre. Tot el públic estava commòs i les criatures s'entusiasmaven; hi havia un arremolinament general i es veïen centenars de cares descrivint una trajectòria ascendent, amagant-se els barrets i quedant en posició encarada al blau del cel.

A cent metres, el Greco es llurava a la primera acrobàcia. Consistia a donar un tomb a la barra agafat per les dues mans. Després, a mesura que anava pujant, es desfeia en proeses temeràries i la gent que s'ho mirava des de Turó, inconscientment estrenyien el braç a la família horroritzada.

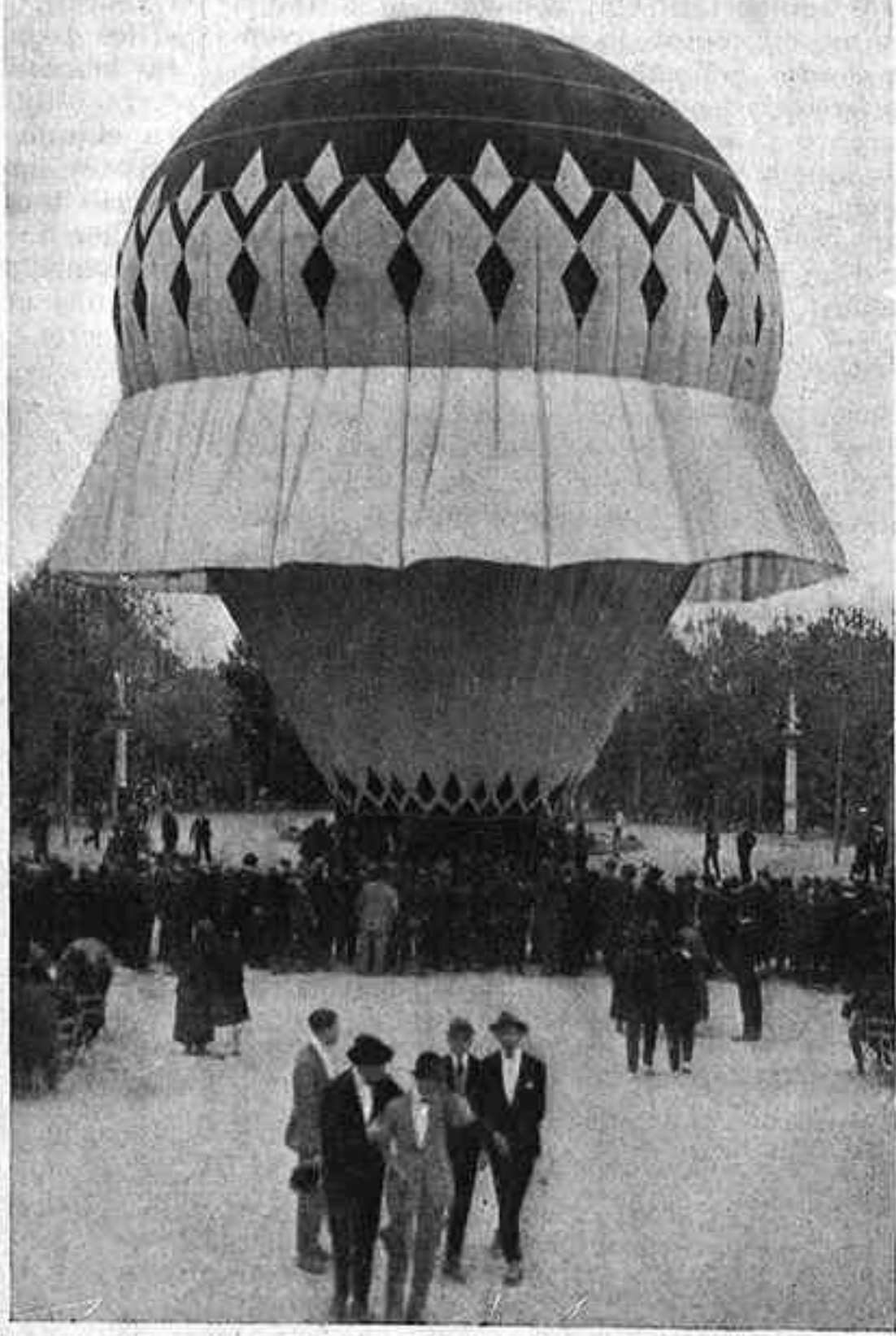
La silueta del Greco s'anava difumant, prenia la qualitat de ninot de cartó-pedra i quan el globus estava a una alçada considerable, a l'atzar dels corrents dels vents, de la plaça del Turó ja n'havien sortit anatemes i panegírics.

Hi havia senyors enfadats que per darrera dels vidres de les ulleres deixaven anar unes fosforescències indignades, menjant-se vius els més tous, que sols ho comentaven amb un somriure de maniquí.

El Greco havia desaparegut. Amb la consciència del diumenge a la tarda, el públic es dividia per anar a l'atracció favorita.

Els arbres del Turó s'havien enfosquit una mica, renaixia el soroll metàl·lic de les baluernes de la distracció, els pulmoms dels músics militars s'oxigenaven i per l'ambient general del parc passava l'eufòria del desastre no realitzat.

El cert era, però, que tothom duïa una mena de recança. En el moment que instal·lat

Una ascensió al Turó

a la vagoneta de les muntanyes russes teníeu el pressentiment que començava a rodolar, us venia la necessitat d'una darrera mirada a l'espai.

Del Greco, res. Endut per la tirànica força de l'atracció, arribava a la deducció que potser estava amagat darrera un núvol, capficat pensant com s'ho faria per anar a sopar després de l'atterratge.

ENRIC F. GUAL

Mirant a fora

Historietes alemanyes

Com diem la setmana passada, ara és la voga de les historietes representant Hindenburg en ple repapietig. Act en va una altra, i algunes més d'actualitat a Alemanya:

Corre per Berlín el rumor que el president Hindenburg ja fa molt de temps que és mort. Ell és l'únic que no ho sap: Hitler ha prohibit que li ho diguin.

Un periodista nazi i un jueu es troben al cafè.

El jueu. — Ara que les coses estan allà on estan, es pot parlar obertament de la influència dels jueus en la pèrdua de la guerra.

El nazi. — Gràcies a Déu que compreneu que Hitler està carregat de raó. Haurieu de fer un article sobre el que m'heu dit. Us pot fer un gran servei.

El jueu. — Teniu raó. El començaré així: «Es a causa dels generals jueus que Alemanya va perdre la guerra...»

El nazi. — Com? Dels generals jueus? Però si no hi havia cap general jueu en l'exèrcit alemany!...

El jueu. — No, no n'hi havia en l'exèrcit alemany. Però n'hi havia als exèrcits enemics.

Al carrer Kurfürstendamm, s'ha instal·lat un captaire, que duu penjat al coll un cartell tan gran com pot amb aquesta inscripció:

«Cec. No accepta almoïna dels jueus.»

Un ric israelita se li acostava i li allargava discretament deu marcs tot dient-li: —Aqui teniu deu marcs. Toqueu-los. Accepteu-los encara que jo sigui jueu. Però us demano que feu el favor de treure-us el cartell del coll.

El captaire, tot embutxacant-se els deu marcs, respon en el més castil·liditx: —No m'heu d'ensenyar res del meu ofici.

El dia del gran boicot contra els jueus, Goebbels havia donat ordres precises en una circular dirigida a tots els burgmestres. No solament els encaria la necessitat que el boicot fos efectiu, sinó que demanava que li trametessin un informe privat.

Diuen que un burgmestre d'una petita ciutat prussiana, quan hagué rebut la circular de Goebbels, va telegrafiar de seguida al ministre: «Envieu jueus. Si no, boicot impossible.»

L'ACTUALITAT INTERNACIONAL

El Pacte dels Quatre

Si són exactes les notícies que arriben, el famós pacte de Roma seria d'imminent conclusió. No ens volem ocupar de tota la tasca que s'ha desenrotllat per tal de poder-hi arribar, amb mitjans deplorables que recorden aquell sistema de la diplomàcia secreta que la institució de la Societat de les Nacions hauria hagut de fer acabar per sempre.

Dones, amb totes les modificacions possi-

Per tal de resoldre les divergències existents entre les nacions, hom opina que ha de considerar-se normal la via de les negociacions diplomàtiques. Hi ha qui sosté que si el pacte es clou, no podrà ésser inscrit a la Societat de les Nacions, perquè aquesta no el pot reconèixer com a legalment constituït.

Però — i això és el punt més delicat — el fet que Anglaterra ha cregut haver de recolzar la idea de Mussolini, la qual originàriament és de Rosenberg — i França no ha refusat de participar-hi, és una mica estrany en aparença i en certa manera incompreensible. Dissabte passat, John Simon ha confirmat altra vegada que Anglaterra pot ocupar-se molt limitadament de les qüestions del Continent, i França està sòlidament lligada amb la Petita Entesa i amb Polònia, que totes han de temer d'Alemanya i d'Itàlia. La constatació d'aquests fets justifica la incomprensió de molts sobre l'acord que hauria tingut lloc per a la formació del quadrumvirat.

Les posicions més lògiques i més benèvols porten a creure que Mac Donald ha volgut donar al govern italià una satisfacció de principi, amb l'esperança de calmar el perillós mal humor de Mussolini per la nul·la consideració en què el tenia el món polític, i amb la convicció que el pacte no passaria de l'estat d'idea. Aquest últim desig del primer ministre anglès pot deduir-se del fet que és precisament de Londres d'on surten ara les majors dificultats per a la conclusió de les negociacions. Després, Mac Donald no ha pogut deixar de tenir en compte l'hostilitat de l'opinió pública britànica.

Es pot preveure des d'ara que si a la fi s'estipula el pacte, la participació anglesa serà molt fluïda, i quan es tractaran qüestions d'una certa gravetat que no toquin directament Anglaterra, aquesta conservarà una rigorosa neutralitat que pot ésser considerada com un perill per França, la qual es trobaria sola contra dos adversaris que no semblen pas disposats a cedir terreny.

França s'ha trobat en una de les situacions més difícils de la seva història contemporània. Berlín i Roma, amb un pla que volia ésser maquiavèlic i que ha resultat pueril, han provat de posar-la en una situació aïnyosa des del punt de vista polític, mentre a Ginebra es lluitava per tal de privar-la d'aquells mitjans de defensa que són l'única garantia de seguretat.

Roma i Berlín han dit a França: «O col·labora amb nosaltres, o serà la guerra.» El primer impuls del govern francès era de rebutjar desdenyosament, però després s'ha imposat la prudència. Daladier, d'orador sincer i impulsiu, s'ha transformat en hàbil diplomàtic i home de tàctica. Però ha fet entendre clarament que França no abandonarà mai els seus amics i aliats. Perquè aquest és el veritable objectiu a què tendien Mussolini i Hitler: separar França de la Petita Entesa i de Polònia, per poder així desmembrar amb llibertat aquestes nacions i, si cal, llançar-se al moment oportú sobre França.

Conseqüentment, Daladier ha fet arribar a Roma un projecte, compatible en tot el que es pot amb l'actual organisme ginebrí, i que no admet el sacrifici de les nacions petites.

Però així i tot no s'han esvaït els motius de preocupació. Admetem, en efecte, que el pacte dels quatre sigui conclòs seguint estrictament les línies traçades de París, com sembla que hauria d'ésser. Però tota assemblea, petita o gran, pot, quan la majoria ho vol, canviar el seu programa i mudar de tàctica. La majoria del grup resta assegurada a Alemanya i a Itàlia, les quals saben que poden comptar, si no amb el concurs d'Anglaterra, almenys amb la seva abstenció. L'aïllament de França apareix doncs com una conseqüència inexorable. El govern de París haurà previst aquesta hipòtesi i condicionat la seva entrada al «club» de manera que pugui sortir-se'n quan les directives d'aquest siguin contràries a la seva política i als seus interessos?

França està lligada per precedents compromisos d'amistat i d'aliança amb la Petita Entesa i amb Polònia. Si el grup de nacions decidís alguna acció contra aquests països, França es desferia automàticament de tot vincle. Són segurament aquests els motius que han induït — pel que fins ara sembla — la Petita Entesa a no obstaculitzar la formació del grup. Però en tal cas és evident que aquest grup perd tot valor, perquè l'única finalitat per a la qual es constituïa era la revisió de tractats i la rectificació de fronteres, coses a les quals el govern francès no es podrà adherir mai.

Com es veu, els dubtes, les conjectures i els perills que poden derivar de dissensions que encara es podrien aguditzar més, no manquen a propòsit de l'anunciat pacte dels quatre, idea d'homages que semblen haver-se donat la missió de destorbar continuament la tranquil·litat europea.

De totes maneres no és exagerat d'afirmar que del «Club de la Pau» sigui possible que en surti la guerra.

TIGGIS

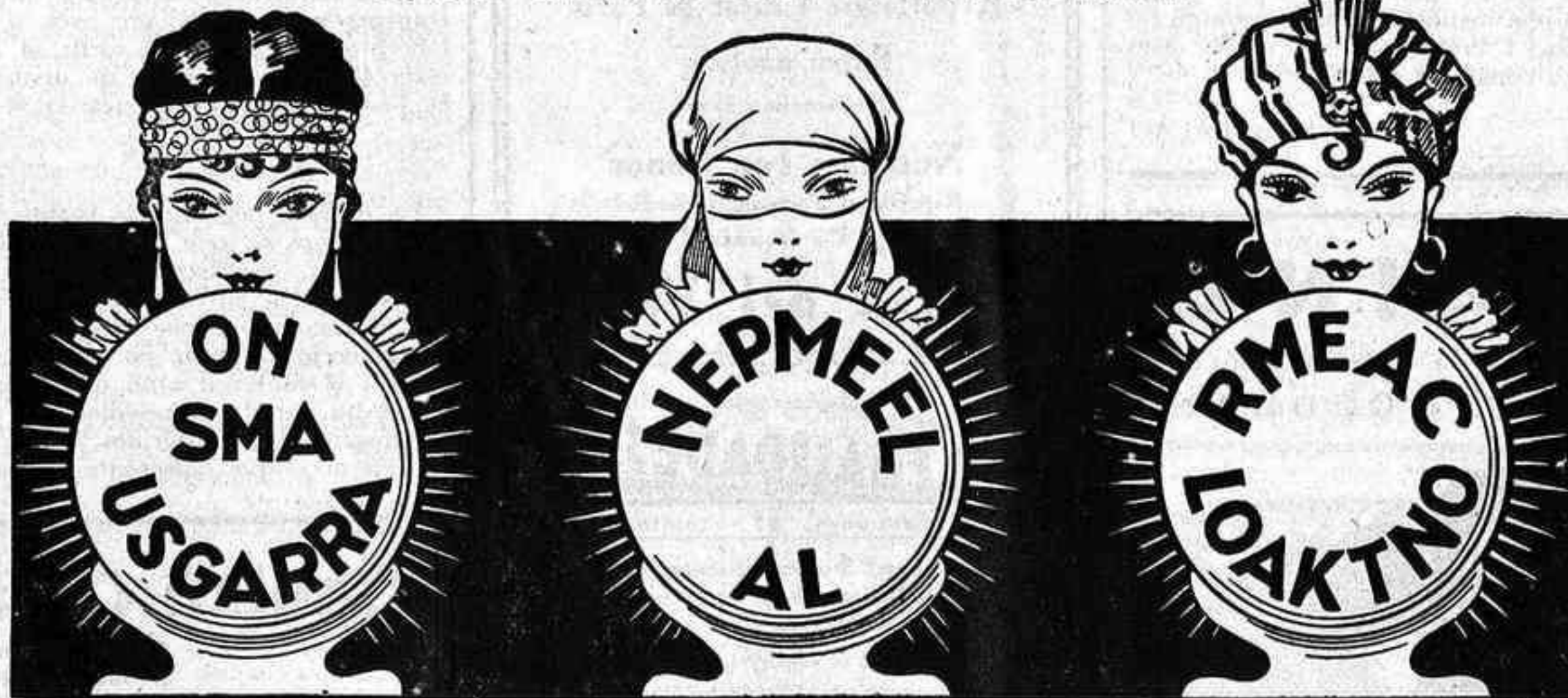
QUE SERA EL SEU ESDEVENIDOR?

Miri's a través del cristall màgic

Un Estoig de bellesa de luxe GRATIS

a totes les dones que trobin la solució exacta

QUI SERA LA PRIMERA?

BIOCEL - Prodigios producte obtingut d'animals joves

LES DONES DE 50 ANYS ARA PODEN APARENTAR-NE 30 - PROU ARRUGUES

Moltes són les estrelles famoses de la pantalla que a Hollywood despenen cent mil pessetes l'any per tal de conservar un aspecte juvenil. Quan la pell del seu rostre ha perdut la tersor i el cutis la seva frescor, els seus emoliments minven un 75 per 100. Però després del descobriment recentment fet per professors metges de Viena, poden conservar-se joves només per algunes pessetes l'any. Al contrari del que generalment es creu, s'ha demostrat que les arrugues no provenen de l'edat, sinó perquè el cutis manca de la quantitat suficient de teixit biocecel. Aquest teixit biocecel del qual depèn la frescor i la bellesa de la pell és extret d'animals joves i combinat amb substàncies extremadament nutritives. El professor Stejksal, de Viena, ha realitzat sorprenents experiències clíniques en dones de cinquanta-cinc a setanta-dos anys; les arrugues han desaparegut i les sis setmanes de tractament (legeixi's l'informe complet en el periòdic mèdic de Viena). Els músculs relaxats i flaccids de la cara han recobert la seva fermesa i la seva frescor i el cutis mustigat s'ha rejuvenit ràpidament; les dones de cinquanta anys en poden aparentar trenta i

conservar un aspecte juvenil per mitjà d'una senzilla aplicació diària d'una petita quantitat d'aquest notable teixit biocecel que es troba ara en la crema Tokalon, aliment del cutis, de color de rosa, la famosa crema parisenca. Exerceix també una acció directa sobre els porus, estreny els dilatats i procura així una pell bonica, suau, ferma i juvenescença.

Es el major descobriment de bellesa fet des de fa un segle i el més especialment necessari a les dones que desitgen arribar a la riquesa. Ara la dona que vol obtenir un gran èxit en societat, així com en els negocis o en qualsevulla professió, ha de semblar jove. Una dona vella i arrugada no té pràcticament cap esdevenidor ni en la vida ni en cap professió envejable. Empreu la crema Tokalon de color de rosa a la nit, que procura al cutis una preciosa joventut, desenrotllant el teixit biocecel vivificant que l'alimenta durant el son. Produïx una transformació de la pell quasi increïble adhuc en una sola nit. Empreu la crema Tokalon blanca al matí; és tònica i astringent, fa que la pell sigui ferma i que es tanquin i desapareguin els porus dilatats. Assoleix també que els pólvors restin

adherits i siguin invisibles en el cutis. Demanin avui mateix aquestes dues cremes al seu proveïdor per tal de semblar més joves demà.

En el dibuix més amunt reproduït, el primer cristall (el de l'esquerra) conté tres paraules; el segon (el del centre), dues paraules; i el tercer, dues. Colloquin-se les lletres de manera que formin les paraules precises. Les lletres de cada paraula estan reunides en el mateix cristall. No s'han de canviar les lletres d'un cristall a l'altre.

Se'ns han de trametre ptes. 0'90 en segells de correu de 0'30 a Secció 78-A Productes T. K., Via Diagonal, 388, Barcelona, amb la solució. Si aquesta arriba abans del 24 de juny de 1933, i si és exacta, trametem un estoig especial de bellesa de luxe (novetat que totes les dones desitjarien). La suma de ptes. 0'90 és per a despeses de ports i embalatge, essent l'estoig gratuït. Ha ajudat centenars de dones a trobar el camí que sol portar a grans èxits en la vida; encantarà i sorprendrà. Si la solució no és exacta, com a premi de consolació trametem un estoig de bellesa perquè per bona o dolenta que sigui la contesta, totes les dones que han concorregut rebun un premi.

CREMA TOKALON (BIOCEL) el millor aliment del cutis descobert fins ara

Assageu aquesta nova manera de semblar jove

L'home elegant visita aquesta temporada

Ronda de Sant Pere, 24, pral.

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Dijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

EL CINEMA

LES ESTRENES

Films d'aquesta setmana

La qualitat dels programes d'aquests dies ens indica a les clares que som ja a les acaballes de la temporada. Les cases estan liquidant el que els queda encara, i per altra banda reserven per a millors temps els bons films que poden tenir. És així que films com *Cavalcada*, *La fira de la vida* i *El signe de la creu*, que esperàvem veure aquesta temporada, no seran estrenats fins a la pròxima. Esperem tanmateix que l'estrena d'*Una tragèdia americana*, bon film, per bé que poc comercial, no serà retardada més. En con-

el ritme. El mateix Eisenstein i tots els rusos han superat aquell cinema enorme dins la seva espontaneïtat; però el film conserva encara avui gran part de la seva força i la seva suggestió allucinant.

Petit Cèsar també és un film que ve massa tard. Una obra de Mervyn Le Roy que va revelar el gran actor Robinson, film de gangsters que val sobretot per la curiosa figura del protagonista, un home que es fa un lloc dins la xurma de la ciutat i que s'arriba a creure tot un personatge. D'una

«Amor perillós»

junt, sigui com sigui, l'espectacle cinematogràfic aquests dies no té res d'excitant i els que van sempre desitjosos de notes sensationals passen llur tedí d'un cinema a l'altre. Bon moment, doncs, per a oferir-los grans films, encara que siguin reestrenes. Heus-vos aquí, que el resultat del concurs de cinema organitzat per nosaltres, ens permetrà animar el panorama cinematogràfic barceloní amb unes sessions, la primera de les quals, que té lloc demà, significarà la consagració definitiva de *Noies d'uniforme*, conceptuada com el millor film sonor que la immensa majoria dels nostres aficionats al cinema.

***

Les estrenes d'aquesta setmana? Films que a Barcelona són d'actualitat i que en termes absoluts són quasi vells! És una anomalia haver de parlar, en una crònica que vol anar al dia, de films com *Octubre*, que té almenys sis anys i de *Petit Cèsar*, que és de l'any 31.

Fa molt temps que vàrem parlar de *Octubre* d'Eisenstein, creient aleshores que el film s'estrenaria tot seguit. Dificultats de censura, fa poc vençudes, han retardat fins ara aquella estrena. Un film remarcable, com dubtar-ne! Un document impressionant sobre les jornades d'octubre de l'any 17. Ara el film apareix dur de fotografia, un xic pueril en el *découpage* i viu d'una manera bàrbara en

vanitat ingènua, cruel d'una manera repugnant, juga en perfecte comediament inflat d'ell mateix el seu rol de petit Cèsar. Hi ha en el curs del film aquella desfilarada d'escenes i tipus obligada en els films d'aquest gènere, barreja de puerilitats psicològiques i d'encerts cinemàtics.

La casa distribuïdora del film, desaprovechant el considerable reclam fet a l'entorn d'aquest film per la premsa estrangera, sembla que ha volgut que passés del tot desapercbut, canviant-li el títol: l'original, tan suggestiu, ha estat substituït pel *Hampa dorada*.

Amor perillós és una barreja de film còmic, film policíac i comèdia sentimental cent per cent americana, tot plegat ben dosificat per Frank Tuttle, el cèlebre director de *Comèdies de saló*, molt temps al servei de la Paramount. Una interpretació del tot justa, a càrrec de Miriam Jordan i Warner Baxter, una diversitat d'episodis que tracten amb la seva amenitat de distreure l'espectador de la insubstancialitat de l'antecedent, fan d'*Amor perillós* un espécimen d'aquest film americà de tipus mitjà que viu comodament recolzat damunt dels tresors d'una tècnica prodigiosa. Tothom el troba insubstancial, però ningú no s'hi avorzeix. I creiem que la crítica està autoritzada a constatar això darrer.

JOSEP PALAU

Sessions "Mirador"

Demà, "Noies d'uniforme" i "Melodia del món"

El millor elogi que podia fer-se de *Noies d'uniforme* l'han fet els nostres lectors votant d'una manera tan unànime per aquest film, designant-lo així com el millor film sonor. Com que nosaltres el vàrem presentar a Barcelona en sessió especial, aquesta penetració espiritual amb els nostres lectors ens afalaga i ensems ens encoratja.

Hem cregut que els que han concorregut al concurs veurien amb grat una represa d'aquest film, una represa que els permetés veure'l una vegada més, en un local confortable i sobretot en un ambient de gran comprensió artística. En una atmosfera així, com estem segurs sempre d'assegurar en les nostres sessions, és on l'espectacle aconseguirà la màxima emotivitat.

Al mateix temps, per completar la vetlla, ens hem assegurat la projecció del gran film *Melodia del món*, l'èxit màxim del film estrictament sonor. Documental insuperable que és com una volta al món en un ritme cinematogràfic, a la caça de les visions més sorprenents de l'home i del món de la cultura. Un film d'una riquesa inexhaurible; notació ràpida d'espectacles impressionants, que demana ésser vist diverses vegades.

PANORAMA

Pensaments gairebé sublïms

Cada u neix per alguna cosa determinada en aquest món. El cas és saber quina és aquesta cosa.

Qui negarà que Ramon Novarro té al seu haver alguns bons films. Però també té, per desgràcia, unes declaracions publicades a *Pour Vous*, en les quals diu coses així:

«No tinc de què plàyer-me. O, millor dit, ho hauria hagut de fer si les faccions del meu rostre i els músculs del meu cos no frueïssin d'una harmonia particular.»

«...provar a tots els incréduls que un té talent — sí, senyor! —, un talent de debò; que, malgrat que un sigui bell, no és completament estúpid.»

«He d'afrontar, tot sol, fràgil i tímida, l'assalt de les meves admiradores. El contacte entre les representants del bell sexe i la meua modesta persona es converteix de vegades en un joc — com ho diré? — brutal.»

PUBLIC CINEMA
 Passeig de Gràcia, 37 - Telèfon 79681
 De les 3 tardes a la 1 matinalda
Reportatges Cineac de París
 Bosco naufrag
 Dibuix animat sonor
Noticiari Fox Sonor
 Reportatges d'actualitat mundial
 i el film documental
La veu del Vaticà

ACTUALIDADES
 Rambla Catalunya, 37 - Telèfon 11701
 ● Gaumont Super News
 Un passeig pel món.
 ● Canal de Castella
 Documental en espanyol.
 ● France Actualités número 37
 16 reportatges d'actualitat, entre ells destaca el bon humor de França.
 ● La Ciutat Universitària
 Reportatge d'aquesta formidable manifestació del geni espanyol, explicada en espanyol.
 ● Eclair Journal
 Vintge del President ALCALA ZAMORA al creuer «Jaume I», a Santander.
 ● Notícia especial
 Proclamació a Madrid de «Miss Europa» en el Concurs de Belles. VISIONS CINEMATIQÜES.
 Programa de rigorosa exclusivitat d'aquest Saló.
 Aparells Western-Elctric
 Sessió contínua de 3 tardes a 1 de la nit
 Entrada única: 1 pesseta

ENCARREGUEU
 ELS VOSTRES IMPRESOS
 ARTÍSTICS I COMERCIALS ALS
TALLERS GRÀFICS
PATRICI ARNAU
 VERDADER I CALLIS, 3, 5, 7
 (D'AVANT DEL PALAU DE LA MÚSICA CATALANA)
 ES LA CASA MÉS PERFECCIONADA EN LLIBRES RATLLATS, DE LUXE I EN TOTA CLASSE D'ENQUADERNACIONS. - ELEGÀNCIA I ECONOMIA EN ELS ENCARRÈCS. - EN CAS DE URGÈNCIA DEMANEU-LOS PEL TELÈFON
14856

El muntatge i altres coses

De tots els serveis que col·laboren a la realització d'un film, el muntatge és, si no el més important, un dels més importants, i, al mateix temps, la millor escola per aprendre de fer pel·lícules. Muntar una pel·lícula consisteix a combinar, segons el guió, els diferents plans de cada escena, intercalant tots aquells elements que han de donar moviment a la pel·lícula. Encara que el muntatge és finalment responsable del bon acabat d'un film, no hi ha dubte que la bondat d'aquest treball depèn del material que rep del set, i a això em referia en dir que el

per exemple, no poder veure l'endemà mateix, almenys, el treball efectuat el dia abans i veure's obligat a desfer un set sense saber si les escenes que s'hi han filmat han resultat bé o no. El públic ha de jutjar amb una certa indulgència aquesta i altres pel·lícules, en el que representen d'esforç sincer d'uns quants cineastes per tal de crear una producció independent.

S'ha de tenir present que la indústria cinematogràfica és una gran font de riquesa, que fins ara ha estat en mans de cases estrangeres. I al nostre país es poden fer pel·lícules, en principi, tan bones com en qualsevol altre lloc. El problema és purament d'elements. D'aquests, n'hi ha, i si en fallessin, no es podran formar mai si no hi ha producció.

Els protagonistes del film «El home que se reia del amor», el director Perojo (el segon, d'esquerra a dreta), periodistes, etc.

muntatge és una bona escola per als directores.

Durant la meua estada a la Paramount, vaig tenir ocasió de passar algun temps en aquest servei, i allí em vaig adonar de les enormes dificultats que la manca de material adequat representa per al perfecte acabat del film, així com de la inutilitat d'un gran nombre de plans i d'angles que alguns directores, per extravagància o per desconeixement, fan filmar, ocasionant despeses innecessàries.

Cada estudi posseeix un cos especialitzat de muntadors i ajudants; però, en general, encara que se n'anomena un per a cada producció, el postor en escena sol dirigir personalment el muntatge de la seva pel·lícula.

Gràcies al muntatge es pot convertir una pel·lícula bona en dolenta, i viceversa; tot depèn dels coneixements i de la traça de l'encarregat d'aquesta tasca.

El laboratori és un altre complement important en la realització d'un film. Revelat, transparències, títols, etc., són a càrrec del laboratori, d'on ha de sortir el film per a ésser lliurat als serveis de distribució, que és l'encarregat de presentar-la al públic.

***

La darrera pel·lícula de Benito Perojo, *El home que se reia del amor*, editada per Star Film, representa, malgrat els seus molts defectes, un notable avanç de la producció nacional. Sense arribar ni de molt a la perfecció i tenint en compte les condicions i el material amb què l'esmentat director ha hagut de treballar, cal assenyalar elogiosament la fotografia i el so. S'ha de considerar el que representa per un director,

La pantalla comença a revelar els seus valors. Així, en *El home que se reia del amor*, Rosita Díaz demostra unes grans dots d'artista i un valor real. Entre els intèrprets masculins de la mateixa pel·lícula, cal remarcar Ricardo Núñez, veterà del cinema mut, al qual es poden augurar molts èxits.

Actualment, Benito Perojo està filmant a Montjuïc una comèdia d'Honorio Maura, *Susana tiene un secreto*, en el repartiment de la qual figuren Rosita Díaz, Miguel Ligeró i Ricardo Núñez.

Atentament invitat pel director, he anat als estudis de Montjuïc, i malgrat l'enorme diferència entre aquests i els que coneix de l'estranger, no he pogut menys de reconèixer la propietat i serietat amb què s'hi treballa.

Perojo té ara una bona ocasió de fer un bon film, ja que compta amb bons actors i amb una obra — tinc entès que li han estat donades tota mena de facilitats per a l'adaptació cinematogràfica de la comèdia — que es presta per al cinema.

De la reeixida d'aquesta i d'altres obres que podríem qualificar d'assaigs depèn potser l'esdevenidor de la producció espanyola. Es per això que, malgrat tot, cal seguir amb atenció els esforços en aquest sentit que actualment es fan.

DECARLO

COLISEUM
Labios sellados
 per
Clive Brook
 i
Peggy Shannon
 ●
 El drama commovedor
 d'un home vulgar que
 en el silenci troba la
 expiació i la glòria
 ●
 Es un film Paramount

FEMINA
 Gran succés de la producció de
 SAMUEL GOLDWYN

El Paraíso del Mal
 per Ronald Colman, Fay
 Wray i Estelle Taylor
 Film dels
 ARTISTES ASSOCIATS
 ●
CAPITOL
 Avui estrena del film sentimental

CRUEL DESENGAÑO
 por Barbara
 STANWICK
 amb
 Regio Toowey i Zasu Pitts
 Producció COLUMBIA PICTURES
 presentada pels ARTISTES ASSOCIATS

Cautxú Català
 Corts Catalanes, 615
 Ronda Sant Pere, 12
 Passeig de Gràcia, 127

 Gorres per al bany; selecció de models des d'una pesseta.
 Sabatilles de cautxú; models de gran moda.
 Joguines flotadors.
 Salvavides «Flotas».
 Piragües de lona i cautxú.
 Cercols de cautxú per al TENICOIT (joc de moda a les platges)

Balneari de Cardó
 (Província de Tarragona)
 Altura: 650 metres sobre el nivell del mar
 Temporada oficial: 15 de juny al 30 setembre
 ●
 Prodigioses aigües, les més nitrogenades i arsenicals d'Espanya.
 Malalties dels bronquis, pell, budells, neurosis i diabetis.
 Estació ideal dels infants.
 Situació meravellosa, clima sec, establiment rodejat de bosc.
 Pensió completa des de 15 pessetes.
 Habitacions des de 4 pessetes.
 Xalets per a famílies.
 ●
 REFERÈNCIES:
 S. Samsó, Petxina, 3, pral.-Telèfon 18235
 Farmàcia Garreta, Rambla Catalunya, 89

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA
ANTONI MARTI
 Màxima rapidesa ■ Màxima qualitat
 AVINYÓ, 19, pral. : Telèfon 17047 : BARCELONA

EL TEATRE

De Bella Terra a Santa Madrona

Uns estrangers que, tot just arribats a Barcelona, no us demanen el *Cuadro Flamenco* o la *corrida de toros*, sinó que volen veure ballar sardanes?... Com ha anat això? Heus ací una petició insòlita, que fa rodar el cap vertiginosament. Apressem-nos a dir, però, que aquests estrangers són gent de qualitat: Massin i la seva tropa.

Leónide Massin... Les vegades que, anys enrera, havíem aplaudit al Liceu el Massin desfigurat pel maquillatge i la indumentària estilitzada! No l'havíem vist mai fora de

mallorquí, plena de caràcter, sí, però on només actua el rebuig del cante i del ball? El flamenc autèntic s'ha refugiat ara al Portal de Santa Madrona. Al Bar del Manquet. Som-hi, doncs. Pel camí, ens dediquem a interviuar dansarines. Comencem per la prodigiosa Irina Baronova, petita gran artista. Una veritable nena, amb un rostre de criatura de bolquers i un cos flexible com un jonc, estilitzat per l'entrenament quotidià.

—Què li semblen els mestres de ballet de la seva companyia? Balanxín, Massin...

«Les Silfides»

l'escena. I el gentleman, que ara hem conegut personalment, no és ben bé aquell Massin que ens imaginàvem a través d'una fotografia publicada en un número de *La danse* de 1921, i a través del famós dibuix de Picasso, les úniques imatges del Massin de paísà, que teníem emmagatzemades en la memòria. La mirada d'acer, que revela una intel·ligència poc freqüent, és aquella. Però li atribuïm una mobilitat que no té. Rígid, reservat, poc loquax, d'una cortesia exquisida i el rostre constantment il·luminat per una dolçor profunda i un somriure finament irònic, se l'endevina cordial. Però d'una cordialitat interior, molt més autèntica que les superficials explosions afectuoses de molts meridionals.

Com hem dit, Massin ha volgut conèixer la sardana. El flamenc, no. Ja se'l sap de memòria. Quan va haver de muntar *El tricorni*, va sojornar llargament a Andalusia. A Còrdova, a Granada, ens assabenta, va ensopagar amb uns ballarins no professionals — un sabater, un barber — meravellosos. Ara l'interessa la sardana. La vol veure ballar de totes passades. Conflicte. No el portarem pas al Parc. A Sarrià, pots? Uns amics fan gestions. Bella Terra? Dit i fet. I ja ens teniu una gran part de la companyia de Ballets Russos i uns quants amics encaixonats en un vagó del tren de Sabadell, amb elements d'un esbart de dansaires, amboïats pel senyor Aureli Capmany.

Bella Terra... La sardana, ballada en aquell recó poètic i assolellat, els fa una gran impressió. La senyora Massin — la dansarina Eugènia Delarova — i una petita russa s'introdueixen en una rotllana. I, observant atentament els passos dels ballarins locals, els imiten amb convicció. La Danilova — tot el que té Massin de contenció, la gran Alexandra ho té de vivacitat, aèria i inquietud — malda per a agafar el ritme difícil de la sardana. I esbossa graciosament alguns punts de la nostra dansa. Massin està molt satisfet. El viatge no l'ha decebut. La gràcia dels ballarins catalans, tan allunyada de la força dels flamencs, l'ha sorprès agradablement... I ens tornem a encaixonar en un vagó del tren de Sabadell. A la Plaça de Catalunya, ens adonem que a algunes segones parts, menys intel·ligents, més riques en esperit de turista, tot allò no els ha fet ni fred ni calor. Volen el *Cuadro Flamenco*, elles. No s'impacientin, senyores! Una nit que facin festa, ja les portarem a veure la Capitana i la Faraona, el Chino i el Bulerías...

I un diumenge que la companyia no treballa ens tornem a trobar a l'Hotel Orient. Massin també ve. Sense gaire convicció, cal confessar-ho. Fa dues nits l'havien portat a cal Juanito el Dorado. I no s'hi va divertir gens. Naturalment. Per què tots aquells que piloten estrangers tenen la mania de conduir-los invariablement a la taverna d'aquest

LA MUSICA

Cançons de Brahms

Enguany ens toca commemorar el centenari de la naixença de Brahms. A Barcelona podem refiar-nos que aquest esdeveniment serà festejat d'una manera esplendorosa, ja que tots sabem l'entusiasme que sent el nostre Pau Casals — en les mans del qual està bona part de la nostra vida musical — per l'art de Johannes Brahms. Val a dir també que el món està avui molt ben disposat envers aquest gran músic, el prestigi del qual hem vist créixer més i més a mesura que la seva obra era també més i més coneguda. El món tot caldria dir, llevat de la seva pàtria, ja que Hitler no pot sofrir aquest home, que portava sang autènticament jueva en les seves venes, i ha dit ben clar que estava disposat en nom de *Germania* a igualar la festa que tants artistes alemanys veien amb delit.

A casa nostra ha estat l'Associació Obrera de Concerts que ha inaugurat els actes d'aquesta commemoració. I no ho podia fer millor de com ho ha fet: amb un recitat de cançons del gran mestre. Brahms va cantar tota la vida, no va ésser sinó molt tard que va decidir-se per la composició instrumental de gran envergadura, i és en les cançons on el seu geni és més amable, i assequible i on les seves grans dots de melodista s'afirmen més paleses. Aquest recull formidable de cançons del qual, diumenge, Concepció Callao i Concepció Badia d'Agustí ens van oferir una petita, per bé que acurada, selecció, és un monument artístic a posar al costat dels millors lieds alemanys, al costat de Schumann i Schubert. Noblesa de les idees, originalitat d'estil, varietat i fecunditat melòdica inexhauribles, col·laboració sorprenent entre la veu i l'instrument. A cura de Pere Vallibera anà la part de piano. Cal assenyalar la importància d'aquesta part, ja que més que un acompanyament és com un comentari, un art de crear una atmosfera amb una sobrietat de mitjants definitius. Els tres artistes, completament compenetrats amb les obres que interpretaven, aconseguiren donar-nos un recital d'una rara qualitat. Brahms va aconseguir un èxit magnífic, sorprenent molts de l'auditori que desconeixien aquest caire de la seva obra.

Abans del recital, Joaquim Pena va llegir-nos una noia substancial conferència sobre el compositor, que el públic seguia amb una atenció sostinguda. El conferenciant va tenir mots molt durs per a tots els detractors de l'art de Brahms. Hom va remarcar tanmateix

Johannes Brahms (1833-1897), per J. B. Laurens (Museu de Bonn)

que l'incondicional wagnerià que és el musicògraf Joaquim Pena escamotejava un nom difícil en el cas present, com en quasi tots els casos, d'escamotejar. El nom de Ricard Wagner. Wagner, que estava convençut com el seu amic, el comte de Gobineau, de la perniciositat de la raça jueva, es posava furios quan veia una partitura de Brahms. Pena no va dir res d'això. Fóra curiós avui saber què pensaria Wagner de les cançons de Brahms! Wagner, que avui es fregaria les mans de content veient com en el camp del cinema sonor ha aconseguit, amb la seva música d'epitalami, foragitar quasi del tot la dansa nupcial del vell rabí Felix Mendelssohn, tanmateix, si hagués estat amb nosaltres diumenge el matí, hauria hagut de convenir que les teories etnogràfiques no són bones conselleres en les qüestions d'estètica musical. — J. P.

Aquesta setmana es posarà a la venda el CATELEG del I SALÓ MIRADOR

Meller i tangos, encara?

D'una banda, heus ací els Irusta, Fugazot i Demare, que acuden a Barcelona a fer reviu la passa tanguística de fa uns anys. De l'altra, heus ací igualment la senyora Raquel que ve de París, amb una braçada de violetes imperials més o menys oloroses, disposada, una vegada més, a demostrar-nos que l'art del cuplet és una qüestió d'arqueologia.

I bé; voleu dir que ja no n'hi ha prou? La voga dels tangos, per una banda, és una mica *fanée*; i és molt probable que,

mateixos i que nosaltres també hem canviat. Els anys solen calmar les febrades, tant de les persones com dels públics.

Per altra part, la febrada cupletística d'aleshores avui no existeix. Les cupletistes vegeten malencònicament per les barraques de fusta del Paral·lel. Ni elles ni el cuplet fan avui fred i calor a ningú.

A què fou deguda la voga d'aleshores? A la qualitat del gènere? A la gràcia de les artistes? Això darrer evidentment no, car conservem el record de dues cupletistes famoses, l'Olimpie d'Avigny i la Fornarina, les quals no assoliren donar la popularitat al cuplet que després — justament en els moments àlgids de la popularitat de la Raquel — va assolir.

Les causes d'aquestes vogues populars solen ésser diverses. I en aquest cas concret hom podria atribuir-la a la fusió que s'operà aleshores entre el cinema forà i les varietats, la qual cosa va permetre la irrupció als escenaris i escenariets de tot el país d'una munió de canaris de celobert, que escamparen els cuplets de moda pels pobles. I, probablement, també devia influir-hi la inclinació que sentim els barcelonins per a agafar passes collectives. Qui no recorda l'epidèmia del futbol i tantes altres?...

Si la del cuplet va durar més que cap, fou perquè els barcelonins, un xic amants de barrejar les coses, hi tiràrem un polset de canitanisme.

***

I, ai!, que les coses, en aquest món, quan són poc o molt muntades a l'aire dels engrecaments populars, duren fins que s'acaben. La senyora Meller se n'anà providencialment de Barcelona. Si no ho hagués fet, s'hauria vist engolida per la decadència, que fou molt ràpida, de les varietats. A París, s'arranjà una categoria de *vedette*.

I és com a tal que compareix cada primavera a Barcelona a oferir-nos la gràcia, que no és nova, de les seves cançons que ja són velles.

Molt bé. Si fóssim capaços, encara, de sentir-nos patriotes d'aquestes coses, ens ho agafaríem pel cantó de l'honor que representa pel país comptar amb una *vedette* internacional, o prepararíem el cabasset de l'encens i treuríem del quarto dels mats endreços, per tal de desempolсар-los, el paquet, ja una mica rebregat, dels ditirambes del cas.

Ens agradaria de poder-ho fer, si més no, per tal de passar per ben educats. El que hi ha és que no ens hi veiem amb cor. És aquesta tasca excessiva per al nostre tarannà, que té la mania de decantar-se pel cantó de la franquesa. Per altra part, no som partidaris dels confusionismes.

Per tot això no ens podem estar de dir, malgrat la nostra bona voluntat, que ni els plans malencònics sudamericans, ni el falset persistent de la senyora Meller, són susceptibles d'enternir-nos. El que passa, és que ens submergeixen en un estat de *rèverie* subarqueològica el qual, francament, no és gens agradable.

JAUME PASSARELL

Raquel Meller

aquesta vegada, no passi més enllà del tros de Rambla que va des del carrer Nou a l'estàtua d'En Pitarra. Quant a la senyora Raquel, ai!, que cada primavera ve expressament de París, disposada a enternir-nos amb la sempiterna *Violetera* i a tocar-nos el botet sentimental cantant cuplets d'En Morera, ens la sabem de memòria. Fa més de quinze anys que cada primavera ve a Barcelona a posar el mateix disc.

I, si més no, es tracta d'una artista passada. Tant o més que els Irusta, Fugazot i Demare. I el cuplet, tant o més depassat que no els tangos... Viu damunt les cendres d'un passat que ens enlluerna, i la visita anual, a més a més del propòsit elogiós de recollir una quantitat de moneda — propòsit que compta amb totes les nostres simpaties —, sembla que no tingui altre propòsit que el de remoure aquelles cendres i fer-nos espurnejar els ulls.

Hom sap que a les senyores els sap un cert greu que els retreguin els anys, i que els agrada amagar-se'n. Doncs bé; a molts dels que coneixen la senyora Raquel dels temps de l'Arnau els succeeix una cosa semblant.

***

No n'hi ha poca de diferència entre caure a Barcelona desconeguda i ésser descoberta i glorificada pel país en massa — en les descobertes, hom hi posa un polsim d'estimació i d'amor propi, d'entusiasme —, a venir després de París a Barcelona a repetir-nos la mateixa cançó, corregida i disminuïda, gràcies a l'ús i al temps.

Vol dir que la senyora Meller no és la mateixa d'abans. Que els temps no són els

SERVEI ELECTRIC PERA AUTOMOBILS

AGUMULADORS "Exide" GARAGE ELECTRIC CARRER MOYA (ARIBAU I DIAGONAL)

Cinema Fèmina
7 juny del 1933 Nit, a les 10

Sessió de Music-hall
ORGANITZADA PER

“L'Ocell de Paper”

6 films sonors d'orquestrats, ball i sketches de revista

RAYITO DE MADRID

ELSIE BYRON i la seva orquestra

IDIL·LI EN UN PARC o EL SUICIDI DE LA LLUNA, presentat per Ignasi Agustí i Grau

NIC-FUSLY'S BAND, director G. NICOLAU

LOCALITATS A PARTIR D'AVUI AL

Cinema Fèmina

VI.ª Fira de Barcelona

NACIONAL I INTERNACIONAL

del 3 al 18 de juny de 1933

PALAU 1 i 2 DE MONTJUIC

Rebaixes de preus en ferrocarrils i vies marítimes ◆ Franquícia temporal de drets de Duana

DIA 8 DE JUNY, NIT

GRAN FUNCIÓ AL CIRC

instal·lat a la Via Augusta, prop de l'estació de Gràcia del tren de Sarrià

S'admeten encàrrecs de localitats a

PRATS, Fiveller (Fernando), 29

CATALONIA, Ronda S. Pere, 3

SYRA, Diputació, 262

MIRADOR, Cortés, 589

LES LLETRES

Barcelona i la novel·la

III. — Els temes actuals

Tots, qui més qui menys, tenim una idea de les interioritats de la nostra política, de les mil immoralitats que tots hem vist i dels sacrificis que han passat davant dels nostres ulls. Coneixem les baixes manobres dels adversaris, les lluites pel predomini, les intrigues de casinet i l'agitació de les eleccions. Recordem la degradació dels temps de la Dictadura, amb el seu seguici de claudicacions, rebel·lions i ajupiments temerors. La gent que conspirava contínuament, la que callava i només remugava quan era a casa, la que cobrava i es distreia de tota cosa. Venia la pompa, sovint grotesca, de l'Exposició, els grans espectacles embadalladors de l'aristocràcia i els pervinguts de tot el món aplegant-se a l'entorn d'una cort gens exemplar i d'uns autòcrates ridículs. Josep Maria de Sagarra, amb la seva recentíssima *Vida Privada*, ha encertat a copsar l'ambient i el color d'aquells dies llampants i vergonyosos. La seva evocació, tanmateix, és massa superficial perquè no enyorem encara un satirista que vulgui fibrar des de les pàgines d'una novel·la tots els aspectes dramàtics o platzeriosos de la política barcelonina fins a la República.

He alludit la darrera novel·la de Sagarra, i ella em porta a esmentar una pila d'aspectes de la vida ciutadana que només són apuntats en *Vida Privada* i que serien susceptibles d'un molt més gran desenvolupament si el mateix autor o qualsevol altre novel·lista amb vocació sabia convertir en creació artística llur innegable qualitat dramàtica. Vegeu la nostra bona societat, amb el seu lamentable divorci de la nostra vida espiritual, amb l'agonia de la noblesa catalana, desnaturalitzada i pensant només en les vanitats cortesanes de Madrid, o degradant-se en la misèria i l'abjecció de la qual són símbols aquells germans Lloberola que Sagarra ens presenta amb tota la cruïlla de llur amorositat. Penseu en la sempre renovellada ascensió als cercles més alts de l'aristocràcia del diner i en els títols de noblesa adquirits per banquers milionaris o fabricants sortosos, amb totes aquelles conseqüències d'un sobtat desplaçament social. Imagineu-vos l'abundosa deu de possibilitats novel·listiques que enclouen els primers temps de la República, amb la topada violenta amb la realitat de tots els idealismes impenitents i de totes les follies demagògiques. Penseu en els esclats de triomf i els moments dramàtics del Catorze d'Abril, en el lent desplaçament de la influència dels dirigents de les masses obreres i el predomini sobtat de la F. A. I. amb totes les seves conseqüències. Ens hem avest massa a considerar els revolucionaris anarquistes com a elements primaris o ferotges, però sobretot molestos, i no voldríem considerar tota la quantitat d'heroisme, o criminal o suïcida, que empeny aquells homes capaços de sostenir un setge d'un dia, encerclats per la força pública, amb espetecs de pistoles i màusers. Quin novel·lista sabia desaprofitar tot aquest fons real i extraordinari de violència i encengament per a una ficció trepidant i dramàtica?

També tenim els barris baixos barcelonins. Lastimosament, damunt d'ells hom ha b... tit la més estúpida i falsa de les llegendes. Hom ha creat, per a encis de botiguers disbauxats o d'estudiants sense ganer d'estudiar, una nova *Chinatown*, sense xinesos, amb perversitats decoratives i pornogràfics

sublimades de literatura. Tan simple i dolorosa com és la realitat del nostre barri de Drassanes! D'ençà que, fa molts anys, Juli Vallmitjana, n'envestí la interpretació realista amb aquella novel·la *Sota Montjuïc*, visió documentada dels baixos fons de la ciutat, amb els seus pintorescos gitanos i *randes*, tots els subperiodistes de diaris castellans que surten a Barcelona i tots els autors fracassats del Paral·lel han volgut treure el suc d'aquells carrers lamentables, i s'han inventat una trista barreja de tota la genteta

L'Arc del Teatre, la nit

que van a liquidar llur vida fracassada entre els carrerons que voltan l'Arc del Teatre. Cocaina, tracta de blanques, inversions sexuals i tota la fauna de presidi. Potser en alguns dels capítols deslligats del tema central de *Vida Privada* hi ha la millor traducció dels estralls que tota aquesta pseudo-literatura pestilent ha fet entre els barcelonins. Un problema d'higiene i de policia ha estat convertit, per un afany de cosmopolitisme, en una atracció internacional de turistes morboses. I si almenys això ens hagués donat una bona literatura policíaca! Però aquest gènere sembla estar molt lluny dels gustos o de l'abast dels nostres novel·listes i no recordo cap altra interpretació literària del nostre districte cinquè que aquella *Rossa de mal pel*, que ens revelava en J. M. Francès un novel·lista de fantasia i *entrain*, però mancat de mesura. I, en un altre aspecte, la darrera novel·la de C. A. Jordana *Una mena d'amor*, que és, amb la *Judita* de Traba, la sola mostra de literatura eròtica que tenim en català, i que ens dona unes finíssimes impressions del Paral·lel i del món bigarrat i pintoresc que s'hi belluga.

Malgrat que una part de l'argument es relacioni també amb la vida nocturna de la nostra ciutat, és, naturalment, impossible classificar sota l'etiqueta *districte cinquè* la deliciosa *Fanny*, de Car·les Soldevila, estimable penyor d'un barcelonisme en la novel·la que ja feien pressentir les narracions aplegades en *El Senyorat Lluis* i que *Eva* ha vingut a confirmar. El caràcter essencial de totes aquestes obres les fa emparentar, en canvi, amb aquella novel·listica moderna que especula amb els canvis de la psicologia col·lectiva, les variacions del codi moral de la nostra societat, la insolidaritat latent de la nova generació, dinàmica i despreocupada, amb les que l'han precedit. És el contrast que caracteritza la vida d'aquella Maria Lluisa de Lloberola que ens presenta Sagarra en la seva darrera obra. És el mateix conflicte que, exposat en to menor i amb una sensibilitat més púdica, fa l'essència d'*El Camí Reprès* i les altres novel·les de Maria Teresa Vernet i de la *Teresa* de Carme Montoriol, les dues esperances més autèntiques de la nostra migradíssima literatura femenina. És també el nervi de les vacil·lacions dels protagonistes d'*Albada* de Josep Selva.

Avui som lluny del clima moral dels nostres pares: el trontoll de la guerra no ha passat debades per a nosaltres, i tota la taula de valors de la conducta humana ha estat, conscientment o no, revisada i mutilada d'una manera implacable. I la nostra novel·la no sabria veure els mil drames intensos que suscita aquest divorci essencial de pares i fills, en tantes ànimes i en tantes famílies de Barcelona?

RAFAEL TASIS I MARCA

VARIETATS

Una protesta

El Sindicat d'Hommes de Lletres alemanys a l'Estranger, recentment constituït pels escriptors alemanys refugiats a l'Estranger després d'haver-se apoderat els nacional-socialistes de l'antic Sindicat d'Hommes de Lletres, ha tramès el següent telegrama al Congrés Internacional del Pen Club, reunit enguany a Dubrownik, prop de Ragusa (Iugoslàvia):

«Congrés Internacional del Pen Club. «El Sindicat d'Hommes de Lletres alemanys a l'Estranger, representant en aquest moment les lletres alemanyes, constata: «La direcció actual del Pen Club alemany representat al Congrés de Ragusa ha estat establerta sota la pressió de membres «uniformats» de les seccions d'assalt. No està autoritzada per res per a representar les lletres alemanyes.

«Els homes de lletres alemanys dignes d'aquest nom estan condemnats a callar: part d'ells es troben als camps de concentració, altra part no té cap possibilitat d'expressar-se vivint «lliurement» a Alemanya.

«El Sindicat dels Homes de Lletres alemanys a l'Estranger, que en aquest moment és l'única representació legítima de les lletres alemanyes, prega els delegats dels Pen Clubs reunits a Ragusa d'informar llurs organitzacions respectives d'aquest estat de coses.

«Pel comitè directiu provisional, Alfred Kurella, Rudolf Leonhardt, Martin Andersen-Nexo.»

Llibres condemnats a les flames

Ja ha estat publicada la llista negra de les obres que han de desaparèixer de les Biblioteques municipals de Berlín i ésser cremades, estil medieval, a la plaça pública. La llista és llarguíssima; limitem-nos a alguns noms:

Henri Barbusse, Max Brod, Ilya Ehrenbourg, Leon Feuchtwanger, Jaroslav Hasek, Walter Hasenclever, Egon Erwin Kisch, Heinrich Mann, Erich M. Remarque, Ludwig Renn, Arthur Schnitzler, Ernst Toller, Arnold Zweig, Stefan Zweig, com a literats. Max Adler, A. Bebel, E. Bernstein, Kautsky, F. Lassalle, Lenin, Karl Marx, Karl W. Liebknecht, com a sociòlegs.

Otto Bauer (autor de *La Revolució austríaca*) i Karl Tschupplik (autor de *Ludendorff*), com a historiadors.

Una enquesta sobre la nostra època

El nostre amic G. Charensoi ha obert des de les columnes de *Les Nouvelles littéraires* una enquesta sobre aquest tema:

«Si des de fa algun temps es parla força de 1900, les opinions sobre els anys que precediren la guerra són ben contradictòries.

«Per uns, aquesta època fou la de la joia de viure i opositen el seu encís a la febrosa activitat del nostre temps.

«D'altres, al contrari, no tenen prou ironia per als darrers anys del segle XIX i els primers del XX. Llibres, exposicions, obres de teatre i films recents semblen dedicar-se sobretot a subratllar el ridícul de 1900.

«Creieu que la ruptura entre l'avantguarda i la postguerra és tan total, i quina d'aquestes dues èpoques us sembla haver estat la més feliç, la més rica en valor intel·lectual i artístic?»

OBRA NOVA CALÍBAN PARLA

de JEAN GUÉHENNO, traducció de S. Sarrà Serravinyals

El llibre en el qual el poble català retrobarà la seva pròpia fe revolucionària

Preu: 5 pessetes

Administració i venda:
Llibreria Catalònia
3, Ronda de Sant Pere, 3
Telèfon 12456

GUTEMBERG, S. A.

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i Utilitatge per les Arts Gràfiques

Agullers, 1 i Via Laletana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

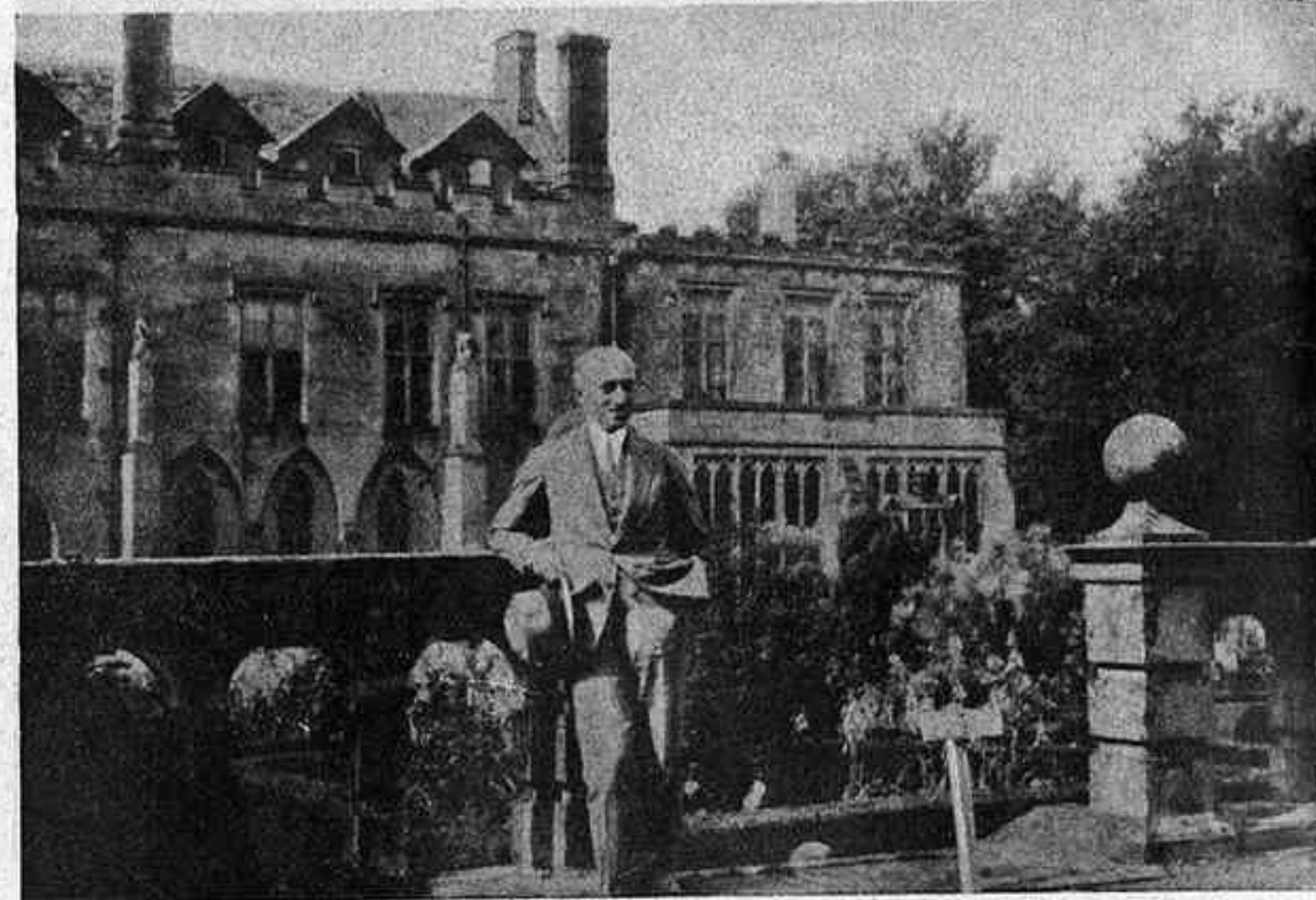
Maurois i la crisi de l'època

Segurament el més llegit de tots els escriptors francesos contemporanis, a casa nostra, és André Maurois. El nostre públic cultivat que lleixi francès segueix amb interès la seva producció. Els que no el lleixen en l'idioma original l'han pogut conèixer per les traduccions catalanes de *Climats* i *Els silencis del Coronel Bramble*.

Climats és sens dubte un dels llibres que ha tingut més èxit durant els darrers anys, no tant potser per la quantitat d'exemplars venuts — encara que considerable — i per les traduccions que arreu se n'han fet, com per la devoció que per aquesta obra senten molts

ha escapat cap dels intel·lectuals europeus, per l'esdevenidor de la nostra civilització. Fet i fet és evident que l'estructura actual del món està en crisi. El que passa — i és el que resulta més tràgic de tot — és que ningú no ha pogut esbrinar encara quina seria la nova estructuració — social, econòmica, política, moral — que pogués substituir l'actual.

De fet, el problema debatut actualment i que constitueix el nervi de tota la qüestió, és un problema vell com el món; és el problema del conflicte entre l'individu i la col·lectivitat. A través de les pàgines del llibre

Maurois al parc de Newstead Abbey

dels seus lectors. *Climats* és un dels compats llibres contemporanis que es rellegeix assíduament i que és citat encara, com una autoritat en certes matèries, en moltes converses.

Doncs bé; els habituals lectors de Maurois hauran quedat un xic decebuts amb el seu darrer llibre. En comptes de la novel·la o biografia acostumada, Maurois ens ha donat aquest any un llibre d'assaigs, company d'aquells altres que li han proporcionat uns lectors fidels diferents dels que li ha proporcionat *Climats*, d'aquells llibres que s'anomenen *Aspects de la Biographie, Etudes anglaises, Dialogues sur le Commandement*. El llibre a què ens referim s'anomena, en homenatge a Montaigne, *Mes songes que voici*, títol que deriva de la cita de l'autor dels *Essais*, que porta com a lema: «*Tantost je reve, tantost je dicte en me promenant mes songes que voici.*»

Com els *Essais* de Montaigne, el llibre de Maurois és constituït per una sèrie de disquisicions, assaigs i discursos sobre temes variats. Predomina, però, els que tracten del nostre temps i de les seves interpretacions. Els qui hagin llegit detingudament les novel·les de Maurois, i sobretot els seus dos inoblidables llibres sobre Anglaterra i els anglesos, *Les silencis du Colonel Bramble* i *Les Discours du Dr. O'Grady*, hi hauran vist tota la importància i l'interès que tenen per Maurois els temes de psicologia social. Aquest darrer llibre seu no és més que un conjunt de notes i d'estudis sobre psicologia col·lectiva, i darrera de les inevitables concessions que Maurois fa al seu públic, es pot endevinar tota la preocupació i la tensió espiritual de l'autor davant dels problemes que tracta, problemes que veiem plantejats diàriament i que constitueixen l'enigma més gran del nostre temps. En síntesi, hi ha latent la preocupació, de la qual no

de Maurois traspuja constantment la preocupació de l'autor per aquest tema.

Aquesta preocupació per la sort de l'individu enfront de les noves tendències socials, és tan sols el tema principal de la simfonia més vasta de la transformació del món actual. En el pla polític i social les seves conclusions no *exposades directament*, encara que es poden llegir entre línies, són les mateixes — amb lleugeríssimes variants — que tan sovint s'han repetit en aquests darrers temps: ja passat el temps de les democràcies pures i ha arribat el temps d'una nova estructuració política-social. Spengler parla del nou cesarisme. Aquesta tesi fonamental de Spengler la trobem ara represa en un to menys transcendental en el llibre de Maurois.

El cesarisme actual pren, però, una forma peculiar: estatisme. Feixisme o comunisme. El *Roma o Moscou* de Giménez Caballero en els seus curiosíssims llibres *Genio de España* i *Manuel Azaña*. Entre la intel·lectualitat de tots els països guanya terreny aquesta idea del canvi dels temps, i de l'estructuració social del món. Renaixement o decadència del món actual, o tan sols crisi de creixença, però en realitat època de canvis i de noves orientacions. El que manca, però, és el que ha de substituir l'estructura del món actual. Ens trobem abocats, potser, a una nova Edat mitjana, com pretén Berdiaeff?

La realitat és que el tema apassiona. Els que s'interessen per aquesta polèmica poden llegir la darrera novel·la d'Aldous Huxley, *Brave New World*, on trobaran un altre aspecte de la qüestió palpitant: la crítica de les modernes utopies i sistemes de felicitat a data fixa. Però aquest és un altre tema i ja se n'ha parlat aquí mateix.

RAMON ESQUERRA

Quatre llibres nous

1.er *Notes d'un estudiant que va morir boig*, de S. Juan Arbó (autor de TERRES DE L'EBRE.) Un volum relligat pessetes 3.50.

2.^{on} *Memòries d'un illit de matrimoni*, de Lluís Capdevila. 5.ª edició, pessetes 2.50.

3.er *La Pecadora*, del mateix autor. Edició popular, ptes. 1.50.

4.^{on} *Al marge*, novel·la de Rosa Maria Arquimbau, pessetes 2.

Demaneu-los a totes les llibreries i a MUNTANER, 42

CODORNIU

MOBILIARI D'ART

BUSQUETS

Decorador, mestre ebenista i tapissar. Objectes d'art i de fantasia per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.

Passeig de Gràcia, 36. Telèfon 16366
BARCELONA

ELS MILLORS MATERIALS PER A LA CONSTRUCCIO SON ELS DE

URALITA

BARCELONA: Plaça Antoni Lòpez, 15 - Telèfon 16553

LES ARTS I ELS ARTISTES

Lola Anglada i Sarriera

A les sales de l'Arxiu Municipal Històric, instal·lat, com tothom sap, a la Casa de l'Arxiduc, la deliciosa artista Lola Anglada ha obert una exposició de visions de la Barcelona vuitcentista: quaranta-un grans dibuixos acolorits a l'aquarella que formen sèrie perfectament unificada, com per a nerval un museu de les arts modernes, o de la Barcelona antiga; com per a ésser editada en forma d'àlbum, un àlbum que prefaciés o que glossés, dibuix per dibuix, el barceloníssim Emili Vilanova. A estones, l'espectador d'aquesta

serva precisament a la Casa de l'Arxiduc; i l'autor d'aquella altra processó de la Bona Mort que es conserva al Museu Municipal; i els dibuixants i el boxistes dels romanços i de les aques; i Tomàs Padró, i el deliciós Roig i Soler, i el massa oblidat Manuel Moliné; i Pau i Lluís Rigalt, i Francesc Soler i Rovirosa, amb llurs dibuixos impreuables, que ens donen tants i tants reconcs d'una Barcelona completament desapareguda; i aquell Battistuzzi que vingué d'Itàlia, com portat per la Providència, per tal de pintar-

Lola Anglada. — El Passeig de Gràcia

exposició deu dir-se, més o menys subconscientment, si aquesta quarantena de gracioses composicions no són ben al revés, il·lustracions a l'obra d'Emili Vilanova.

Pons i Massaveu també escriví bones evocacions de la Barcelona vella, i Alfons Roure, i Artur Masriera, i aquells dos prehistoriadors del nostre segle XIX que signaven *El Libro Verde de Barcelona* amb els pseudònims Un Juan y Un José, i Gaietà Cornet i Mas, i Nadal, i Raventós, i Rossinyol, sense parlar dels erudits... i d'altres barcelonins de mèrit escriviren records emocionants d'una Barcelona que fou d'ells i que ja no era nostra, que mai més no seria de ningú si ells no ens la revivien per sempre en llur prosa sincera i honesta; cal esmentar la ploma d'Apelles Mestres, el seu llibre titulat *La Casa Vella* i altres llibres de records; cal fer menció especial de l'escenògraf Francesc Soler i Rovirosa en tant que escriptor, perquè supera en gràcia i en color aquests altres més coneguts comentaristes de la Barcelona vella, fins al punt de poder-se comparar al mateix Emili Vilanova. Tot això doncs sembla haver il·lustrat la nostra dibuixant, tot reeixint amb un amor igual al que posaren en llur prosa aquells historiadors de la Barcelona preterita. Potser fins hi ha més amor en l'obra darrera de Lola Anglada — un amor segurament menys intens, perquè les coses que Lola Anglada ens pinta no foren en llur majoria viscudes; però sí un amor més extens, com la visió també és més extensa, més panoràmica, plantant pel damunt de moltes dècades successives, i furgant al través de quatre generacions. L'amor que Lola Anglada ha posat en els dibuixos aquarellats que ara exhibeix a la Casa de l'Arxiduc és com una suma de totes aquelles amors que ella segurament ha interrogat, i, per afegidura, l'amor més entenedor dels testimonis verbals que també ella ha consultat per a realitzar aquest poema del nostre preterit.

Encara hi ha entre nosaltres una altra tradició de descriptivisme barcelonista, de descriptivisme gràfic; més reacionat, per tant, amb la gesta de Lola Anglada, que amb el poema de cada un d'aquells esmentats literats; tradició forta i ja impressionant per als valors artístics que la van fitant: l'escriptor Amadeu; aquell avantpassat del poeta Sagarra, que, tot i no ésser un artista professional, ens donà l'encisera processó de la diada del Corpus barceloní que es con-

nos també la Barcelona que s'esmicolava; i molts pintors que es dedicaren per atzar a reproduir algun reconot o alguna escena contemporània llur, com Flaugier, Vilamara, Martí i Alsina, Moragues, Fortuny, Claver; sense comptar aquests altres erudits, els del llapis, com Parcerissa, Puggari i Pascó; o els dibuixants barcelonistes que es classifiquen entre aquests darrers i Lola Anglada, el conscienciós Cardunets, l'únic que ha volgut especialitzar-se en aquest gènere; sobretot, l'imponderable Dionís Baixeres, que ens donà aquella verament prodigiosa sèrie de dibuixos del tros de la Barcelona vella afectat per l'obertura de la Laietana, dibuixos que també es conserven a la Casa de l'Arxiduc. I, encara, l'obra del mai prou lloat Apelles Mestres i la de l'altre dibuixant i alhora pintor barcelonista que fou Josep Lluís Pellicer.

Quin bell balanç de barcelonisme gràfic, i quant de talent respallant aquesta gesta, no menys ta·entosa que gràcil, de Lola Anglada. Mai però no s'havia produït una sèrie tan completa i tan pregonament barcelonista, un cicle tan arrodonit, tan ben planejat, tan homogeni i tan ben realitzat. Lola Anglada s'ha anat imposant del tema vast, l'ha anat estimant, i a mida que l'anava estimant l'anava comprènent fins a penetrar-lo amb aquella mena de vidència pròpia de l'artista. Un dia que la dibuixant es trobà amb totes les dades i tots els entusiasmes a la falda, es llançà de cap a la plasmació de la seva dèria magnífica, ço que, més que mai, era creació o re-creació, replasmació d'una cosa que havia existit i que, en absolut, ja no era; replasmació d'aquella Barcelona amada que els que anem fent-nos vells encara percebem en la nostra infantesa com un perfum de líric estantís... I per raó d'aquest perfum encara la nostra ànima de tant en tant plora i somriu amb llagrimetes de beat enyor.

Lola Anglada ha portat a bona fi una empresa que per a molts dibuixants de fama indiscutible hauria estat arduíssima si no fos possible; i l'ha aconseguit amb felicitat, la qual es revela en cada una de les composicions; i sense plànyer-hi dificultats, ans acumulant-n'hi amb voler de dextre compositor, amb agudesa i amb sensibilitat de poeta realista, amb lirisme realista, això és, sense inventar, ni estilitzar decorativament, sense fantasiejar, sense retòrica, sense el sentimentalisme que s'oferia com una temptació a la feminitat de l'artista evocador.

Lola Anglada ja era, des del seu debut en les arts, una artista estimada; ara ha pujat un tan alt graó en la seva carrera d'èxits que de sobte esdevé la primera en totes les terres ibèriques dintre aquest gènere il·lustrador per tants conceptes compromès i difícil.

JOAN SACS

Els Salons de Primavera

De sempre que tenem entès, per haver-ho sentit dir des de la infantesa, que els artistes eren unes persones una mica a part de les grans batalles econòmiques del món.

Però de cop i volta, suposant supervivent la idea d'aquesta superioritat espiritual, els esdeveniments s'han abocat sobre el recinte de privilegi i li han donat una enorme puntada de peu, deixant a la vista un procés de personalismes, de polítics, de picabaralles puerils...

Ens referim concretament als Salons de Primavera d'enguany.

Aquestes exposicions col·lectives i més o menys municipals s'han introduït en el barcelonisme amb una fúria vertiginosa, desfermant les passions en tots els ambients i prenent-hi cartes de tots els colls els aficionats i aficionadassos de la ciutat. Naturalment, si es tenen en compte aquests factors de barreja i es pensa que la política és un monstre que està a l'aguait i s'arrapa a totes les vísceres per on circula un doll augmentat de moviment popular i a més es compta amb l'efervescència sanguínia llatina en aquesta època, es pot arribar a la conclusió de la revolta després de situar-hi unes infiltracions persistents de simonia per part d'alguna persona de la situació.

A totes aquestes llastimoses extralimitacions de l'art català quan s'organitza en nucli, hi donem una importància no exagerada perquè és un mal amb precedents, que vol dir de fet una reincidència, un mal ja crònic, en fi.

Tothom recorda perfectament el soroll de l'any passat. L'any passat, però, el soroll el feu emmudir un optimisme immanent que ens va fer creure l'eliminació, en l'avenir, dels «casos». Però aquest any ha estat augmentat. En l'altra exposició l'escàndol es referí al seu epíleg, mentre que en l'actual ja s'ha iniciat en el bell començament primaveral i promet portar una cua llarguíssima. Primer de tot hi ha el cas Pruna. A aquest pintor se li ha rebutjat una tela alegant haver arribat passat el termini d'admissió, tot i figurar en el catàleg i sabent tothom que amb posterioritat a la tela Pruna es varen presentar obres que avui són als Salons.

Creiem que si dintre la nostra idiosincràsia hi ha la força secular que ens fa saltar les lleis, almenys en aquest salt per sobre la jurisprudència s'hi pot anar acompanyat de tothom, única manera d'atenuar el fet, i no essent així s'ha d'atribuir la parcialitat a simples antagonismes entre el que s'ha quedat al carrer i el que ha donat un gran pas dintre l'organització de Primavera.

Lamentem aquesta excusió que impossibilita contemplar una pintura que hauria donat un to al Saló i que ara desapareguda no serà obstacle perquè unes pessetes d'adquisició vagin a parar a una butxaca necessitada.

I ara que tenim a mà aquest mot superb d'«adquisicions», enfocarem una altra de les qüestions pròpies per a sucra-hi un pa de malícia. Volem dir el cas d'un càrrec oficial, cap d'un grup de *pouains* excel·lentment situat en la direcció de les organitzacions primaverals, i que per la seva categoria influent calia fatalment, irremissiblement, no sabem si amb raó, dintre la maledicència. És una posició veritablement delicada, i si hem de mirar aquestes exposicions amb un caire de certament on aboquen tots els pintors llurs esforços, aquesta posició que deiem pot representar, així per sobre, un desequilibri per als no tutelats, per als que servint-se únicament del valor de la seva paleta lliuren una pintura somiant en una equitat per les compres i que per altra part sospiten en una adaptació d'allò de la caritat ben entesa, portada a cap per quedar bé amb el càrrec oficial i moltes altres coses. Examinat aquest assumpte, que ho ha estat per les ganes que tenim de veure rutilar les coses de l'art sense cap maquiavelisme i sense aquest desinflament que la renaixença política ha encomanat a totes les activitats de casa nostra, manca un punt essencial per a parlar. Per què dos Salons? Què volen dir dos Salons? Signifiquen potser una separació intel·lectual? Hem sentit dir que la seva existència prové d'una separació forçosa deguda a les incompatibilitats entre avançats i intransigents en la pintura moderníssima.

Però si és així, com s'explica haver refusat el Saló de Montjuïc una tela sobreevaluada?

El mot avançat, per tenir tota la importància lingüística, s'ha d'interpretar amb el liberalisme dels Salons francescos, on és possible, al costat de coses normals, penjar els ingents tempteigs d'uns malalts concupiscents, els de subjectes a la frenopatia, els dels que no arribaran mai i que s'esforcen amb la truculència petulant que els fa passar per incompresos.

Encara que al liberalisme citat se li tallessin una mica les ales en el que respecta a la pornografia, comprendriem la vida dels dos Salons, ben delimitats en ideologia artística, però en l'actualitat no hi veiem altra causa que el mal endèmic del país, accentuat ara més que mai, d'anar triturant les coses per a servir ansies de capítol i amb les divisions multiplicar els mandats.

I aquestes divisions porten dividides igualment les responsabilitats de tota mena, a la poca força de les quals cal atribuir segurament l'aspecte dels Salons de Primavera.

Encara recordant la dignitat de l'any passat, els d'ara fan l'efecte d'un muntatge sense cap preocupació i hi ha moments que us trobeu amb la il·lusió d'estar mirant una d'aquelles casernes que han netejat ràpidament perquè un general conspicu se'n dugui una bona impressió. Per excusa no es poden allejar precipitacions; no venia d'una setmana per a fer una presentació deguda amb la importància mereixedora d'un concurs d'aquesta envergadura i que és la que mereix una ciutat de la tradició de Barcelona, de la qual els turistes que hem vist mirant l'exposició, poden pensar que l'art s'hi fa objectivament de cara a la tela.

Explanats els termes de l'organització en tot el que tenen de trist, en l'article vinent començarem la recensió de les obres.

ENRIC F. GUAL

Evocacions vuitcentistes

Trenta anys de vida parisenca són, des de fa tres setmanes, màgicament evocats en el pavelló de Marsan. En anyades anteriors aquest mateix pavelló aixoplugà dues exposicions memorables: *le décor de la vie* en l'època romàntica i sota el Segon Imperi. La sèrie quedarà cosa amb la que ara descriu l'ambient de la Tercera República des de 1870 a 1900.

Els organitzadors d'aquesta exhibició han volgut recalcar que no intentaven proposar exemples, sinó, simplement, fer conèixer a

interessants des del punt de vista informatiu. L'home que construeix una obra, reflecteix sempre, en bé o en mal, els imponderables de l'ambient que l'encloï. Es per això que, vistos ara, un dibuix i adhoc un oli de Forain, qualsevol composició de Jean Béraud — escrupolós cronista plàstic d'aquestat edat antediluviana — proporcionen una emoció de cosa viva que inútilment demanaríem a les fotografies coetànies.

Entretant, les arts decoratives ofereixen una impressió detestable. Tot just poden sal-

J.-L. Forain. — El bufet del ball (1884)

fons un capítol d'història i mostrar com evolucionen les tendències i els gustos a través del temps. Per això ningú no ha d'estranyar-se de veure-hi una vitrina farcida de bibelots absurds aparellada a una altra d'exquises cristalleries de Baccarat; o els retrats de Rodin esdevinguts veïns de l'estantís baix relleu de Sarah Bernhardt representant Sardou; o els dibuixos i fotografies de Rostand, dels dos Coquelin, de Le Bargy, de la Réjane, de Mounet-Sully, de personalitats polítiques i financeres distribuïdes entre les de Cléo de Mérode, la Bella Otero i les grans *coquettes* de preu; Mucha i Chéret; Fortuny i Burne Jones; l'effigie de Georges Ohnet no gaire lluny de les de Barrès i France; les obres dels millors mestres impressionistes alternades amb els temes històrics de Detaille o el rovell de l'ou dels salons de Mme. de Loynes i de Mme. Aubernon retratat dintre el gènere *opremi de Roma* per Carolus Duran. Totes les èpoques estan compostes d'ingredients de diversa graduació en les jerarquies del bon gust i de la importància. Cal veure reunits tots aquests elements per a poder imaginar d'una manera neta un temps passat i, d'altra banda, no hi ha pas millor sistema de facilitar un treball honrat al sedàs de la revisió quan comença a liquidar-se la tongada històrica que, inevitablement, condema en bloc la precedent immediata.

Des del llindar, penseu tot seguit en *Le monde où l'on s'ennuie*, del qual la Comédie-Française celebrava no fa gaire, un xic rerasagat, el cinquantenari. Serrells, cordons, brodats i borles a desdir; seients *crapaud*; cortinatges feixucs; palmeres d'hivernacle; la nimfa de bronze que aguanta un globus de gas... No hi falta sinó la joventut que pateix migranyes i la bona duquessa de Réville, aficionada als mots vidriosos, per tenir la il·lusió d'estar espionant una escena de la jove república post-imperial presidida per Mac-Mahon. Seguidament, les altres sales, instal·lades segons un ordre estrictament cronològic, especifiquen les característiques de les tres dècades que precediren el fi de segle — un 1900 fidel i seriós, lluny de les plasereries de magazine i dels can-can violats de cabaret, impossibles abans de Diaghilev. Únicament la indumentària i els seus accessoris ocupen una secció a part, amb tres grans aparadors vessant falldes amb ròssec, polissons, llacades, farbalans, polacres, mànegues de pernil, cintures tornejades i capells diversament florits o emplomallats.

El període que va de l'any 70 al 90 val per la magnificència de les arts majors. La pintura impressionista i l'escultura de Rodin brillen amb llur millor esclat. Cal dir que totes les obres d'art exhibides ho són únicament per llur valor documental, però, així i tot, poques vegades podrà veure's una col·lecció tan enllaminadora. Des de Manet fins a Van Gogh veiem presents un estol de representants de la millor pintura vuitcentista. De Renoir sol, per exemple, hi ha exposades onze teles i diferents apunts. El seu *Retrat de dona* (1880) i el retrat de Jeanne Samary queden dues obres exemplars entre la pintura de tots els temps. El mateix pot dir-se dels *Jugadors de billar de Dégas* i del *Dijous gras en el boulevard Montmartre* de Pissarro. I com a sorpresa deliciosa, cal remarcar un formidable paravent que Rochemore pintà pel seu pare Théodore de Banville. Al costat d'aquests noms il·lustres, els pintors oficials de l'època i els artistes de segon rengle són implacablement eclipsats, però no pas menys

var-se algunes cristalleries i alguns relligats per a bibliòfil. La resta no se sap si fa riure o plorar. Costaria de trobar un exemple més complet de fins on pot conduir la poca-solta incontrolada. Trobeu ventalls que volen ésser caràtules, escarbats que són rellotges, serpens i libèl·lules transformades en joies o estris de tocador fets de sis o set matèries diferents. *L'estil tapisser* fa naufragar els interiors entre brodats i passamaneries impossibles. Els rars mobles originals no es poden descriure, i quan topeu amb un setial de roten daurat guarnit de seda brodada en un col·legi de monges, podeu estar segur que dues passes més enllà en descobrireu un altre de molt pitjor. Els altres són pastitjos extremorientals, sovint inspirats en les *japoneries* dels Goncourt i de Loti, o bé adaptacions arbitràries d'estils clàssics, especialment del Lluís XIV, del rococó i del Lluís XVI. Cap objecte no guarda la més petita relació raonable amb el del costat i són tan abundants que representa tot un problema circular entremig. Quan aquestes coses eren manipulades per gent fantàstica s'aconseguien filigranes horribils, gairebé bones de tan monstruoses. Edmond de Goncourt podia dir que l'estatge de Maupassant semblava el d'un *souteneur caraïbe*. El seu mateix, però, contenia alguns reconcs no gaire menys divertits.

L'any 1890 marca una fita important. Apareixen ja els pintors que rellevaran els impressionistes i els primers assaigs per la renovació de les arts decoratives; assaigs que en el 1900 fructificaran amb l'eclosió del *belle époque* *modern style*. L'argenteria, la vidrieria, la ceràmica, els metalls, els teixits, les il·lustracions, inicien el moviment que seguiran més tard l'ebenisteria i l'arquitectura. Mal temps per les ciutats que estan en plena creixença. Som en ple triomf dels deliris floreal i de les corbes torturades. Tothom pateix una dèria decorativista. Ni la pintura i l'escultura no s'escapen del contagi. No obstant, es pot ésser molt més indulgent del que ho ha estat Paul Morand jutjant aquest moment si es té en compte el desig de reacció contra la buidor i la simplèria, el mal gust anàrquic de l'etapa precedent. D'altra banda, és molt possible que, sense la fe i l'entusiasme d'aquests tossuts renovadors del fi de segle, avui no seriem, ni de lluny, allà on hem arribat. El seu error fou el d'esser prou ingenu per creure que els estils són un producte especulatiu de la voluntat i no el fet espontani determinat per les condicions d'un medi. Ens recorden els subjectes que pretenen inventar una idea genial a data fixa.

Tanmateix, el decenni 1890-1900 conté força coses estimables. Hi ha, abans que tot, les clàssiques s'ietes de Lautrec. Hi ha els cartells de Chéret. Hi ha les primeres obres consistents de Bonnard, de Denis, de Vallotton, de Vuillard, de Picasso. Hi ha, en fi, alguns objectes i alguns mobles discretíssims, obra dels escassos artistes que saberen nedar i guardar la roba enmig dels esgarips i dels malsons enfibrats. En el pavelló de Marsan es pot veure una sala-menjador realitzada per Eugène Gaillard en 1900 que és un veritable exemple de distinció i d'equilibri. I és, potser, l'únic interior complet d'aquesta època on val la pena de representar-nos l'Albertina de Proust, amb el bust encotillat i un gran feltre a la bber, xarrupant delicadament una tassetta de porcellana japonesa.

Paris, maig.

ALBERT JUNYENT

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijamas a bon preu
JAUME I, 11
Teléfono 11655

CAMISERIA
FITO
BARCELONA

Un present de LENA és
signe de distinció i bon gust

Reproduccions escultòriques
Objectes d'art
Làmpares

LENA, S. A.
Passeig de Gràcia, 68
(Xamfrà València)

Oferim als nostres clients una subscripció gratuïta de sis mesos a "MIRADOR", per tota compra superior a 100 pessetes. Aquesta oferta és vàlida fins al 3 de juny vinent.

Galeries SYRA
DIPUTACIÓ, 262 - Telèfon 18710

Actualment, l'exposició:

El Circ en les
Arts Plàstiques

CEPILLERIA
MODERNA

raspalls per a tots els usos
articles de neteja—objectes per a presents
rambla catalunya, 40

ENRIC F. GUAL

